

2023/2829

20.12.2023

KOMISSION SUOSITUS (EU) 2023/2829,

annettu 12 päivänä joulukuuta 2023,

osallistavista ja kestävästä vaaliprosesseista unionissa sekä Euroopan parlamentin vaalien eurooppalaisen luonteen korostamisesta ja vaalimenettelyn tehostamisesta

EUROOPAN KOMISSIO, joka

ottaa huomioon Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen ja erityisesti sen 292 artiklan,

sekä katsoo seuraavaa:

- (1) Euroopan unionista tehdyn sopimuksen (SEU) 2 artiklan mukaan unionin perustana olevat arvot ovat ihmisarvon kunnioittaminen, vapaus, demokratia, tasa-arvo, oikeusvaltio ja ihmisoikeuksien kunnioittaminen, vähemmistöihin kuuluvien oikeudet mukaan luettuina.
- (2) Demokratiaa olisi suojeltava ja vaalittava. Unionin vakaas, turvallisuus ja vauraus perustuvat demokratian periaatteiden, arvojen ja instituutioiden vakaaseen ylläpitämiseen. Kriisit, kuten covid-19-pandemia ja Venäjän hyökkäyssota Ukrainaa vastaan, ovat kuitenkin tehneet joistakin demokraattisiin arvoihin ja instituutioihin kohdistuvista haasteista aiempaa akuutimpia. Näitä ovat polarisoituminen, piilovaikuttaminen ja muu häirintä, kuten ulkoinen tiedon manipulointi ja asioihin sekaantuminen sekä disinformaatio.
- (3) SEU-sopimuksen 10 artiklan 1 kohdassa määrätään, että unionin toiminta perustuu edustukselliseen demokratiaan. SEU-sopimuksen 10 artiklan 2 kohdan mukaan Euroopan parlamentti edustaa suoraan kansalaisia unionin tasolla. SEU-sopimuksen 10 artiklan 3 kohdassa määrätään, että kaikilla kansalaisilla on oikeus osallistua demokratian toteuttamiseen unionissa ja että päätökset tehdään mahdollisimman avoimesti ja mahdollisimman lähellä kansalaisia.
- (4) Jäsenvaltioilla on erityisiä ja pitkälle ulottuvia velvollisuuksia vaalia laajaa ja osallistavaa demokraattista osallistumista ja edistää vapaita, oikeudenmukaisia ja häiriönsietokykyisiä vaaleja unionissa.
- (5) Poliittisilla puolueilla on keskeinen rooli Euroopan demokratioissa poliittisen tietoisuuden lisäämisessä, poliittisten ehdokkaiden asettamisessa, äänestäjien osallistumisen kannustamisessa ja kansalaisten tahdon kuuluville saattamisessa. Euroopan unionista tehdyn sopimuksen 10 artiklan 4 kohdassa ja Euroopan unionin perusoikeuskirjan 12 artiklan 2 kohdassa annetaan Euroopan tason poliittisille puolueille keskeinen asema. Euroopan tason poliittisten puolueiden ja säätiöiden perussäännöistä ja rahoituksesta myös säädetään EU:n tasolla.
- (6) Jäsenvaltioiden yhteistyö vapaiden, oikeudenmukaisten ja häiriönsietokykyisten vaalien edistämiseksi unionissa on lisääntynyt viime vuosina. Ennen vuoden 2019 Euroopan parlamentin vaaleja toteutetut toimenpiteet johtivat muun muassa eurooppalaisen vaaliyhteistyöverkoston perustamiseen komission suosituksen C(2018) 5949⁽¹⁾ mukaisesti. Verkosto edistää yhteistyötä, vastavuoroista oppimista ja parhaiden käytäntöjen jakamista vaalitulanteen kannalta merkityksellisten sääntöjen seurannasta ja täytäntöönpanosta vastaavien viranomaisten, esimerkiksi vaaliviranomaisten, välillä.
- (7) Suosituksessa C(2018) 5949 komissio myös kannusti jäsenvaltioita toteuttamaan asianmukaisia ja oikeasuhteisia teknisiä ja organisatorisia toimenpiteitä vaalien järjestämisessä käytettävien verkko- ja tietojärjestelmien turvallisuuteen kohdistuvien riskien hallitsemiseksi.

⁽¹⁾ Komission suositus vaaliyhteistyöverkostoista, läpinäkyvyydestä verkossa ja suojautumisesta kyberturvallisuuden häiriötilanteilta Euroopan parlamentin vaalien yhteydessä, C(2018) 5949, 12.9.2018, https://commission.europa.eu/system/files/2018-09/soteu2018-cybersecurity-elections-recommendation-5949_en.pdf

- (8) Euroopan demokraatioimintasuunnitelman ⁽²⁾ tavoitteena on lisätä ihmisten vaikuttamismahdollisuuksia ja parantaa demokraattista selviytymiskykyä kaikkialla unionissa edistämällä vapaita ja oikeudenmukaisia vaaleja unionissa, vahvistamalla tiedotusvälineiden vapautta ja torjumalla disinformaatiota. Komissio esitti marraskuussa 2021 toimenpidepaketin, jolla pyrittiin vahvistamaan vaalien rehellisyyttä ja avointa demokraattista keskustelua. Siihen sisältyi ehdotus poliittisen mainonnan läpinäkyvyydestä ja kohdentamisesta ⁽³⁾, ehdotus Euroopan tason poliittisista puolueista ⁽⁴⁾ ja ehdotukset liikkuvien unionin kansalaisten äänioikeuksista ⁽⁵⁾.
- (9) Unionin vaaliprosessien häiriönsietokykyä olisi vahvistettava noudattaen kaikilta osin perusoikeuksia ja demokraattisia arvoja, jotka on vahvistettu unionin ja kansainvälisissä normeissa.
- (10) Vaalilainsäädännön vakaus on keskeisen tärkeää vaaliprosessien luotettavuuden ja uskottavuuden kannalta. Sääntöjen muuttaminen usein tai juuri ennen vaaleja voi aiheuttaa sekaannusta sekä äänestäjille että vaalivirkailijoille, ja sääntöjä voidaan vääristää tai soveltaa väärin. Tätä voidaan myös pitää välineenä, jonka tarkoituksena on vaikuttaa tuloksiin istuvien viranhaltijoiden eduksi. Euroopan neuvoston demokratiaa oikeusteitse -komission, jäljempänä 'Venetsian komissio', hyväksymien hyvän vaalitavan säännösten ⁽⁶⁾ säännön II.2.b mukaisesti kansallisen vaalilainsäädännön perustekijöitä ei pitäisi voida muuttaa alle vuosi ennen vaaleja. Näihin perustekijöihin kuuluvat muun muassa säännöt, jotka koskevat äänten muuntamista edustajanpaikoiksi, vaalilautakuntien tai muiden äänestystä järjestävien elinten jäsenyyttä sekä vaalipiirien rajojen määrittämistä ja paikkojen jakamista vaalipiirien kesken. Vaalilainsäädännön vakauden periaatteeseen ei pitäisi vedota, jotta voitaisiin säilyttää vaaleja koskevien kansainvälisten normien vastainen tilanne. Toisaalta mitään tässä suosituksessa ei pitäisi tulkita siten, että siinä kehoitettaisiin jäsenvaltioita toteuttamaan hyvän vaalitavan säännösten säännön II.2.b vastaisia toimenpiteitä.
- (11) Jotta voidaan tukea korkeaa äänestysaktiivisuutta ja kansalaisten laajaa osallistumista demokraattiseen prosessiin, jäsenvaltioiden olisi tarjottava ehdokkaille ja äänestäjille helposti saatavilla olevia ja käyttäjäystävällisiä rekisteröitymisvälineitä, joissa otetaan huomioon eri ryhmien, myös ulkomailla asuvien, tarpeet. Jotta vaaleissa käytetyt rekisteröitymismenettelyt olisivat mahdollisimman joustavat ja äänestäjien ja ehdokkaiden rekisteröitymismahdollisuudet aiempaa paremmat, olisi sallittava esimerkiksi sähköisten äänestysmenettelyt Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi (EU) 2016/2102 ⁽⁷⁾ asianmukaisesti huomioon ottaen. Samalla jäsenvaltioiden olisi kiinnitettävä huomiota siihen, että eri ryhmät, myös ikääntyneet, voivat kohdata esteitä internetin ja digiteknologian saatavuudessa tai heillä voi olla puutteelliset taidot niiden tehokkaaseen käyttöön.
- (12) Vaalioikeuksien tehokkaan käyttämisen varmistamiseksi jäsenvaltioiden olisi annettava unionin kansalaisille tietoa perussäännöistä ja käytännön järjestelyistä, jotka liittyvät heidän vaalioikeuksiensa käyttämiseen omassa maassaan. Nämä tiedot olisi annettava ennakoivasti ja kattavalla, selkeällä ja yksinkertaisella tavalla. Olisi käytettävä useampaa kuin yhtä tiedotuskanavaa, ja paikallinen taso olisi otettava mukaan. Jäsenvaltiot voisivat käyttää nykyaikaisia

⁽²⁾ Komission tiedonanto Euroopan parlamentille, neuvostolle, Euroopan talous- ja sosiaalikomitealle ja alueiden komitealle Euroopan demokraatioimintasuunnitelmasta, COM(2020) 790 final, 3.12.2020, <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/FI/TXT/?uri=COM%3A2020%3A790%3AFIN>

⁽³⁾ Ehdotus Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseksi poliittisen mainonnan läpinäkyvyydestä ja kohdentamisesta, COM(2021) 731 final, 25.11.2021, <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/FI/TXT/?uri=CELEX%3A52021PC0731>

⁽⁴⁾ Ehdotus Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseksi Euroopan tason poliittisten puolueiden ja Euroopan tason poliittisten säätiöiden perussäännöstä ja rahoituksesta (uudelleenlaadittu), COM(2021) 734 final, 25.11.2021, <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/FI/TXT/?uri=CELEX%3A52021PC0734>

⁽⁵⁾ Ehdotus neuvoston direktiiviksi niille unionin kansalaisille, jotka asuvat jäsenvaltiossa, mutta eivät ole sen kansalaisia, Euroopan parlamentin vaaleissa kuuluvaa äänioikeutta ja vaalikelpoisuutta koskevista yksityiskohtaisista säännöistä (uudelleenlaadittu), COM(2021) 732 final, 25.11.2021, ja ehdotus neuvoston direktiiviksi niiden unionin kansalaisten kunnallista äänioikeutta ja vaalikelpoisuutta koskevista yksityiskohtaisista säännöistä, jotka asuvat jäsenvaltiossa, jonka kansalaisia he eivät ole (uudelleenlaadittu), COM(2021) 733 final, 25.11.2021, https://commission.europa.eu/strategy-and-policy/policies/justice-and-fundamental-rights/eu-citizenship/democracy-and-electoral-rights_en

⁽⁶⁾ Euroopan neuvoston Venetsian komissio, 30.10.2002, hyvän vaalitavan säännöstö, hyväksytty Venetsian komission 51. ja 52. istunnoissa, <https://rm.coe.int/090000168092af01>

⁽⁷⁾ Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi (EU) 2016/2102, annettu 26 päivänä lokakuuta 2016, julkisen sektorin elinten verkkosivustojen ja mobiilisovellusten saavutettavuudesta (EUVL L 327, 2.12.2016, s. 1. ELI: <http://data.europa.eu/eli/dir/2016/2102/oj>).

viestintävälineitä eri muodoissa ja useammalla kuin yhdellä kielellä. Esimerkiksi lyhyissä esittelyvideoissa voitaisiin antaa käytännön tietoa selkeällä ja yksinkertaisella kielellä. Jäsenvaltiot voisivat myös hyödyntää Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin (EU) 2019/882 ⁽⁸⁾ liitteessä I vahvistettuja esteettömyysvaatimuksia.

- (13) Covid-19-pandemia osoitti, että jäsenvaltiot ovat kiinnostuneita ottamaan äänestysaktiivisuuden tukemiseksi käyttöön täydentäviä äänestysmenetelmiä, joita ovat esimerkiksi ennakko-, mobiili-, posti- ja sähköinen äänestys. Kun tällaisia täydentäviä äänestysmenetelmiä asetetaan saataville, tarvitaan kuitenkin suoja-toimia, joilla varmistetaan, että vaalit ovat vapaat, oikeudenmukaiset ja häiriönsietokykyiset ja että niissä noudatetaan kaikilta osin demokraattisia normeja ja perusoikeuksia. Jäsenvaltioiden olisi lisäksi varmistettava, että myös perinteiset äänestysmenetelmät ovat edelleen käytettävissä. Euroopan parlamentin ja neuvoston asetusta (EU) 2016/679 ⁽⁹⁾ sovelletaan, kun äänestysmenetelmät edellyttävät henkilötietojen käsittelyä. Komissio julkaisi vuoden 2023 kansalaisuuspaketin osana sähköistä äänestystä ja muita tieto- ja viestintätekniikan käytäntöjä koskevan koosteen ⁽¹⁰⁾, jossa annetaan tärkeää tietoa sovellettavista oikeudellisista kehyksistä, ohjelmistojärjestelmistä ja -teknologioista, testausmenetelmistä, toiminnallisista ja operatiivisista tietovirroista, esteettömyysominaisuuksista sekä uhkista ja haavoittuvuuksista ja niiden lieventämistoimenpiteistä.
- (14) Jotta voitaisiin tukea vaalioikeuksien noudattamista, jäsenvaltioiden olisi täydentäviä äänestysmenetelmiä soveltaessaan varmistettava, että suurelle yleisölle tiedotetaan asianmukaisesti ja että se saa tarvittavaa tukea näitä menetelmiä käyttäessään. On myös tärkeää, että vaalivirkailijat saavat asianmukaista koulutusta.
- (15) Komissio antoi vuonna 2018 ohjeita unionin tietosuojasääntöjen soveltamisesta vaalien yhteydessä ja toi esiin tietosuojajelvoitteet, joita vaaliprosesseihin osallistuvien toimijoiden, kuten kansallisten vaaliviranomaisten, poliittisten puolueiden, datanvälittäjien ja analytiikkojen, sosiaalisen median alustojen ja verkkomainosverkostojen, on noudatettava. Myös Euroopan tietosuojaneuvosto, Euroopan tietosuojavaltuutettu ja kansalliset tietosuojaviranomaiset ovat käsitelleet tietosuojakysymystä vaalien yhteydessä ⁽¹¹⁾. Kaikkien toimijoiden olisi tarvittaessa otettava nämä ohjeet huomioon ennen vuoden 2024 Euroopan parlamentin vaaleja ja niiden jälkeen.
- (16) Valvonta- ja vakoiluohjelmia ei pitäisi käyttää demokraattiseen keskusteluun puuttumiseksi etenkin siten, että kohteena ovat poliittiset toimijat ja toimittajat. Vakoiluohjelmien käytössä voi tietyissä olosuhteissa olla kyse kansallisesta turvallisuudesta, mutta niiden käyttöä poliittisen edun saamiseksi ei voi koskaan perustella kansallisella turvallisuudella. Kansallista turvallisuutta olisi tulkittava Euroopan unionin tuomioistuimen oikeuskäytännön mukaisesti, jotta voidaan pitää yllä unionin oikeuden tosiasiallista soveltamista.
- (17) On tarpeen tukea kaikkien väestöryhmien osallistumista vaaleihin äänestäjinä ja ehdokkaina ottaen huomioon näiden ryhmien erityistarpeet ja haasteet. Komission kertomuksessa vuoden 2019 Euroopan parlamentin vaaleista ⁽¹²⁾ tuotiin muun muassa esiin, että nuorten, naisten, liikkuvien unionin kansalaisten ja vammaisten osallisuudessa ja demokraattisessa osallistumisessa on vielä parantamisen varaa. Siinä todettiin myös, että vuoden 2019 Euroopan parlamentin vaaleissa tietyt ryhmät, kuten vammaiset, olivat edelleen aliedustettuina Euroopan parlamentin vaaleilla valittujen jäsenten keskuudessa, vaikka ne muodostavat merkittävän osan äänestäjistä.

⁽⁸⁾ Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi (EU) 2019/882, annettu 17 päivänä huhtikuuta 2019, tuotteiden ja palvelujen esteettömyysvaatimuksista (EUVL L 151, 7.6.2019, s. 70, ELI: <http://data.europa.eu/eli/dir/2019/882/oj>).

⁽⁹⁾ Euroopan parlamentin ja neuvoston asetusta (EU) 2016/679, annettu 27 päivänä huhtikuuta 2016, luonnollisten henkilöiden suojelusta henkilötietojen käsittelyssä sekä näiden tietojen vapaasta liikkuvuudesta ja direktiivin 95/46/EY kumoamisesta (yleinen tietosuojasetus) (EUVL L 119, 4.5.2016, s. 1), ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2016/679/oj>).

⁽¹⁰⁾ https://commission.europa.eu/document/b0898ba3-c7ad-4af5-8467-5e23a0469a78_en

⁽¹¹⁾ Euroopan tietosuojaneuvoston lausunto 2/2019, annettu 13 päivänä maaliskuuta 2019, henkilötietojen käytöstä poliittisissa kampanjoissa, liite I.

⁽¹²⁾ Komission tiedonanto Euroopan parlamentille, neuvostolle ja Euroopan talous- ja sosiaaliskomitealle – Kertomus vuoden 2019 Euroopan parlamentin vaaleista, COM(2020) 252 final, 19.6.2020, <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/FI/TXT/?uri=CELEX:52020DC0252>

- (18) Jäsenvaltiot ja poliittiset puolueet voivat tukea vaalien osallistavuutta ja kaikkien ryhmien osallistumista erityisillä toimintapolitiikoilla ja toimenpiteillä, joissa otetaan huomioon ryhmien tarpeet ja haasteet. Tässä voidaan ottaa huomioon demografinen tausta ja maantieteellinen sijainti. Tiettyjen ryhmien osallistumista koskevien tietojen keruu kaikilta osin perusoikeuksien ja tietosuojavaatimusten mukaisesti voisi tukea haasteiden tunnistamista ja niihin vastaamiseen tarkoitettujen toimintapolitiikkojen suunnittelua. Jäsenvaltiot voisivat esimerkiksi käynnistää kohdennettuja tiedotuskampanjoita, joissa otetaan huomioon erityisryhmien tarpeet. Jäsenvaltioiden olisi myös tuettava omien vaalisääntöjensä mukaisesti kolmansissa maissa asuvien unionin kansalaisten osallistumista vaaleihin.
- (19) Nuoria kansalaisia olisi tuettava vaalioikeuksiensa käytössä sekä äänestäjinä että ehdokkaina. Useat jäsenvaltiot ovat jo laskeneet äänestysikänsä 16 tai 17 ikävuoteen, ja toiset harkitsevat samaa. Nuorten, myös ensimmäistä kertaa äänestävien, osallistumisen tukemiseen voi sisältyä esimerkiksi kansalaiskasvatuksen edistäminen, harjoitusvaalien järjestäminen kouluissa, vaaleihin liittyvät tieto- tai taidekilpailut, nuorisoystävälliset viestintäkampanjat, vaalioppaat lasten ja teini-ikäisten perehdyttämiseksi rekisteröitymis- ja äänestysprosessiin, opiskelijoiden kannustaminen ryhtymään vaalitarkkailijoiksi sekä vertaisohjelmat, joissa nuoret äänestäjät voivat jakaa kokemuksia keskenään. Vaalioikeuksiaan käyttäviä nuoria olisi tuettava muun muassa edistämällä taitoja ja tukemalla toimintaympäristöä, jossa he voivat äänestää vapaasti ja oikeudenmukaisesti. Jäsenvaltioiden olisi esiteltävä EU:n kansalaisuutta koskevaa opasta, jotta nuorten olisi helpompi tutustua historiaan, arvoihin ja oikeuksiin, jotka ovat heidän unionin kansalaisasemansa taustalla, sekä unionin kansalaisuuden tuomiin etuihin ja tarjoamiin demokraattisen toiminnan mahdollisuuksiin. Hyvien käytäntöjen levittämistä olisi tuettava.
- (20) Kuten romaneja koskevassa EU:n strategiakehyksessä ⁽¹³⁾ tuodaan esiin, romanien osallistumista poliittiseen elämään paikallisella, alueellisella, kansallisella ja unionin tasolla olisi kannustettava. Tämä on erityisen tärkeää jäsenvaltioissa, joissa romaniväestön osuus on merkittävä. Komission rasismintorjunnan toimintasuunnitelmassa ⁽¹⁴⁾ kerrottiin komission aikomuksesta tehdä yhteistyötä Euroopan tason poliittisten puolueiden, Euroopan vaaliyhteistyöverkoston ja kansalaisyhteiskunnan kanssa. Tavoitteena on parantaa syrjäytymiselle alttiiden ryhmien, kuten rodulliseen tai etniseen vähemmistöön kuuluvien henkilöiden, osallistumista.
- (21) SEUT-sopimuksen 8 artiklan mukaan EU:n olisi pyrittävä kaikissa tomissaan poistamaan miesten ja naisten välistä eriarvoisuutta sekä edistämään sukupuolten tasa-arvoa. Komissio sitoutui sukupuolten tasa-arvoa koskevassa strategiassaan 2020–2025 ⁽¹⁵⁾ soveltamaan naisten yhtäläisiä mahdollisuuksia ja saavuttamaan sukupuolten tasapuolisen edustuksen päätöksenteossa ja politiikassa. Komissio muistutti vuoden 2023 kertomuksessaan sukupuolten tasa-arvosta EU:ssa ⁽¹⁶⁾, että naisten ja miesten tasa-arvoinen osallistuminen poliittista päätöksentekoa edellyttävissä tehtävissä on tarpeen, jotta voidaan ottaa paremmin huomioon yhteiskunnan rakenne ja vahvistaa demokratiaa EU:ssa. Jäsenvaltioiden olisi myös edistettävä sukupuolten tasapuolista edustusta vaaliviranomaisten hallintoelimissä sekä seurattava, tuettava ja arvioitava säännöllisesti sukupuolten tasa-arvon edistymistä vaalioikeuksien käytössä. Jäsenvaltiot voisivat edistää toimenpiteitä, joilla tuetaan sukupuolten tasa-arvoa vaaleihin osallistumisessa. Ne voisivat näitä toimenpiteitä suunnitellessaan hyödyntää Euroopan tasa-arvoinstituutin asiantuntemusta ja tietoja sukupuolten tasa-arvoasioista. Toimenpiteisiin voisi kuulua naisten ja miesten vuorottelu ehdokaslistoilla, muuntyyppisten sukupuolikiintiöiden käyttö, poliittisten puolueiden julkisen rahoituksen sitominen naisten poliittisen osallistumisen edistämiseen tai muut vastaavat toimet. Poliittisilla puolueilla olisi oltava sukupuolten tasa-arvon tukemiseksi tasapuolista edustusta koskeva sisäinen toimintapolitiikka, kohdennettua koulutusta ja tiedotustoimia, minkä lisäksi niiden olisi edistettävä sukupuolten tasapuolista edustusta vaaliluetteloiden ja omissa hallintoelimissään. Jäsenvaltioiden ja poliittisten puolueiden olisi toteutettava toimia, joilla ehkäistään tehokkaasti poliittisesti aktiivisiin naisiin kohdistuvaa, sukupuoleen perustuvaa vihapuhetta, jonka tarkoituksena on heikentää näiden naisten mainetta tai estää heitä osallistumasta politiikkaan.

⁽¹³⁾ Komission tiedonanto Euroopan parlamentille ja neuvostolle – Tasa-arvon unioni: Romanien tasa-arvoa, osallisuutta ja osallistumista koskeva EU:n strategiakehyks, COM(2020) 620 final, 7.10.2020, <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/FI/TXT/?qid=170177756822&uri=CELEX%3A52020DC0620>

⁽¹⁴⁾ Komission tiedonanto Euroopan parlamentille, neuvostolle, Euroopan talous- ja sosiaalikomitealle ja alueiden komitealle – Tasa-arvon unioni: EU:n rasismintorjunnan toimintasuunnitelma 2020–2025, COM(2020) 565 final, 18.9.2020, <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/FI/TXT/?uri=COM%3A2020%3A0565%3AFIN>

⁽¹⁵⁾ Komission tiedonanto Euroopan parlamentille, neuvostolle ja Euroopan talous- ja sosiaalikomitealle – Tasa-arvon unioni: Sukupuolten tasa-arvostrategia 2020–2025, COM(2020) 152 final, 5.3.2020, <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/FI/TXT/?uri=COM:2020:152:FIN>

⁽¹⁶⁾ Euroopan komissio, oikeus- ja kuluttaja-asioiden pääosasto, Vuoden 2023 kertomus sukupuolten tasa-arvosta EU:ssa, Euroopan unionin julkaisutoimisto 2023, <https://op.europa.eu/fi/publication-detail/-/publication/53016b5a-dd99-11ed-a05c-01aa75ed71a1/language-en>

- (22) Yhdistyneiden kansakuntien yleissopimuksessa vammaisten henkilöiden oikeuksista, jäljempänä 'vammaisyleissopimus', jossa EU, toimivaltansa puitteissa, ja kaikki jäsenvaltiot ovat osapuolina, edellytetään, että sopimusvaltiot takaavat vammaisille henkilöille poliittiset oikeudet ja mahdollisuuden nauttia niistä yhdenvertaisesti muiden kanssa. Jäsenvaltioiden olisi osallistamisen tukemiseksi edistettävä vammaisten henkilöiden oikeuksia koskevan komission strategian 2021–2030⁽¹⁷⁾ mukaisesti vammaisten vaalioikeuksien käyttöä äänestäjinä tai ehdokkaina sekä ehkäistävä esteitä, joita he kohtaavat osallistuessaan vaaleihin, ja poistettava ne. Näin jäsenvaltiot noudattavat kansainvälisiä sitoumuksiaan, kuten vammaisyleissopimusta. Jäsenvaltioiden olisi tarkasteltava unionin asiaa koskevan lainsäädännön ja kansainvälisten normien mukaisesti mahdollisuutta, jonka mukaan kehitysvammaisilta tai psykososiaalisesti vammaisilta poistetaan vaalioikeudet automaattisesti ilman yksilöllistä arviointia ja mahdollisuutta laillisuusvalvontaan. Jäsenvaltioiden olisi hyödynnettävä parhaalla mahdollisella tavalla vammaisten henkilöiden oikeuksia koskevassa komission strategiassa 2021–2030 esitettyä jäsenvaltioiden hyviä vaalikäytäntöjä koskevaa opasta⁽¹⁸⁾, jossa käsitellään vammaisten osallistumista vaaliprosessiin, ja jatkettava komission kanssa yhteistyötä eurooppalaisen vaaliyhteistyöverkoston puitteissa tehokkaiden jatkotoimien toteuttamiseksi siten, että vammaisten etuja ajavien yhteisöjen näkemykset otetaan huomioon. Jäsenvaltioiden olisi harkittava käytännön toimenpiteitä äänestyspaikkojen esteettömyyden varmistamiseksi, esimerkiksi QR-koodeja, pistekirjoitusta, suuria tulosteita, äänioppaita ja selkokielisiä oppaita, kosketukseen perustuvia äänestysapluunoita, suurennuslaseja, lisävalaistusta, leimoja ja helppokäyttöisiä kirjoitusvälineitä. Poliittisten puolueiden olisi otettava huomioon vammaisten tarpeet kampanjoinnissaan. Niiden olisi esimerkiksi järjestettävä tapahtumia esteettömissä paikoissa ja käytettävä viestintävälineitä, -tapoja ja -muotoja esteettömyyttä koskevan unionin ja jäsenvaltioiden lainsäädännön mukaisesti. Jäsenvaltioiden ja poliittisten puolueiden olisi harkittava myös muunlaisen tuen antamista, kuten puhelinapua, viittomatulkkausta, esteettömiä kuljetuksia ja helppokäyttöisiä menettelyjä majoituksen pyytämiseksi.
- (23) Koska poliittiset puolueet ja kampanjaorganisaatiot ovat vaalien luotettavuuden suhteen eturintamassa ja niillä on hyvät mahdollisuudet tukea aitoa poliittista osallistumista, niitä olisi kannustettava edistämään vaalien rehellisyyttä ja oikeudenmukaista kampanjointia muun muassa kehittämällä ja noudattamalla käytäntöäänntöjä tai kampanjalupauksia, joilla tuetaan vapaita, oikeudenmukaisia ja häiriönsietokykyisiä vaaleja. Tällaisilla käytäntöäänntöillä tai lupauksilla olisi edistettävä korkeita demokraattisia standardeja. Niihin voisi sisältyä sitoumuksia esimerkiksi olla hyväksymättä taloudellista tukea etua vastaan tai olla edistämättä stereotypioita, syrjiviä lausuntoja ja tiettyihin ryhmiin kohdistuvia ennakkoluuloja, jotka perustuvat erityisesti sukupuoleen, rotuun tai etniseen alkuperään, uskontoon tai vakaumukseen, vammaisuuteen, ikään tai seksuaaliseen suuntautumiseen.
- (24) Tällaiset säännöt tai lupaukset olisi saatettava suuren yleisön tietoon riittävän ajoissa ennen vaalipäivää, ja niihin olisi liitettävä asianmukaisia tiedotustoimia.
- (25) Euroopan tason ja kansallisten poliittisten puolueiden olisi asetettava julkisesti saataville tiedot organisaatioista, säätiöistä ja muista oikeushenkilöistä, joilla on yhteyksiä näihin puolueisiin tai niiden puolesta kampanjointiin, jotta ihmiset voisivat ymmärtää samoja poliittisia tavoitteita ja toimia edistävien eri poliittisten toimijoiden keskinäiset riippuvuussuhteet, myös poliittisen mainonnan yhteydessä. Tällaiset tiedot auttaisivat myös valvontaviranomaisia saamaan yleiskuvan taloudellisista ja rakenteellisista yhteyksistä poliittisten puolueiden eri sidosyhteisöjen välillä.
- (26) Eurooppalaisten ja kansallisten poliittisten puolueiden olisi lisäksi edistettävä suuren yleisön, viranomaisten ja intressitahojen mahdollisuuksia täyttää tehtävänsä demokraattisessa prosessissa: tunnistaa mahdollinen sekaantuminen vaaliprosesseihin tai niiden manipulointi ja ilmoittaa asiaankuuluvat tiedot poliittisen mainonnan käytöstä verkkosivuilla, myös tiedot mainontaan käytetyistä määristä ja niiden rahoituslähteistä. Jotta voidaan varmistaa poliittisen kampanjoinnin avoimuus ja tukea vastuuvollisuutta poliittisen mainonnan käytössä, Euroopan tason ja kansalliset poliittiset puolueet voisivat harkita varmistavansa vapaaehtoisesti, että niiden käyttämä poliittinen mainonta voidaan tunnistaa sellaiseksi helposti ja erottaa muusta mainonnasta ja tarvittaessa myös muusta aineistosta, kuten toimituksellisesta sisällöstä, ja otettava ne huomioon lupauksissaan ja käytäntöäänntöissään. Tämän olisi heijastuttava niiden sitoumuksissa ja käytäntöäänntöissään. Puolueiden olisi myös harkittava sitä, että ne ilmoittaisivat poliittisen mainontansa yhteydessä sitä rahoittavan poliittisen puolueen ja tarvittaessa muita merkityksellisiä tietoja mainonnan kohdentamisesta ja käytettyjen tekoälyjärjestelmien käytöstä.

⁽¹⁷⁾ Komission tiedonanto Euroopan parlamentille, neuvostolle, Euroopan talous- ja sosiaalikomitealle ja alueiden komitealle –Tasa-arvon unioni: Vammaisten henkilöiden oikeuksia koskeva strategia 2021–2030, COM(2021) 101 final, <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/FI/TXT/?uri=celex%3A52021DC0101>

⁽¹⁸⁾ Komission yksiköiden valmisteluasiakirja: Jäsenvaltioiden hyviä vaalikäytäntöjä koskeva opas, jossa käsitellään vammaisten kansalaisten osallistumista vaaliprosessiin, SWD(2023) 408 final, https://commission.europa.eu/document/66b9212e-e9b0-409d-88a3-c0e505a5e670_en

- (27) Vaalitarkkailu on tehokas tapa saada ihmiset mukaan vaaliprosessiin ja parantaa heidän luottamustaan vaaleihin vaaliprosessin avoimuuden vaalimiseksi, sitoutuneisuuden ja osallistumisen tukemiseksi ja vapaiden, oikeudenmukaisten ja kestävien vaaliprosessien edistämiseksi. Jäsenvaltioiden olisi omat oikeudelliset kehyksensä ja kansainväliset sitoumuksensa huomioon ottaen kannustettava ja helpotettava puolueetonta ja riippumatonta – myös yksityishenkilöiden sekä kansainvälisten järjestöjen suorittamaa – vaalitarkkailua vaaliprosessin kaikissa vaiheissa. Tähän voisi sisältyä äänestäjien rekisteröinnin tarkkailu, äänestystulosten laskeminen, erityisryhmien osallistumisen auttaminen, poliittisen mainonnan ja rahoituksen seuranta sekä vaalisääntöjen soveltaminen verkossa.
- (28) Jäsenvaltioiden olisi tuettava vaalitarkkailuvalmiuksien ja -asiantuntemuksen kehittämistä muun muassa tukemalla vaalitarkkailijoiden koulutusta Euroopan vaaliyhteistyöverkostossa jaettavaa tietoa hyödyntäen ja kansainvälisiä normeja ja parhaita käytäntöjä noudattaen. Näitä ovat esimerkiksi kansainvälistä vaalitarkkailua koskeva YK:n periaatejulistus ⁽¹⁹⁾ vuodelta 2005 sekä Venetsian komission ja Etyjin demokraattisten instituutioiden ja ihmisoikeuksien toimiston normit. Nuorille vaalitarkkailijoille voitaisiin tarjota erityiskoulutusta.
- (29) Vaalitarkkailua tukevia toimia voisivat olla kansallisten vaaliverkoston ja -tarkkailijoiden ryhmien välisten erityiskokousten ja kuulemisten järjestäminen, vaalien arviointia käsittelevät yhteiset seminaarit sekä yhteiset aloitteet, joilla pyritään lisäämään tietämystä ja kehittämään vaalitarkkailupolitiikkaa vaalien rehellisyyden, häiriönsietokyvyn ja demokraattisen luonteen tukemiseksi. Vaalitarkkailua koskevien parhaiden käytäntöjen vaihtoon jäsenvaltioiden välillä Euroopan vaaliyhteistyöverkostossa olisi sisällyttävä vaalitarkkailijoiden tukeminen ja tiedotustoimet.
- (30) Poliittisten puolueiden ja kampanjaorganisaatioiden olisi myös helpotettava niiden kanssa yhteistyötä tekevien vaalitarkkailijoiden toimintaa muun muassa antamalla heille tarvittava pääsy vaalitoimintaansa koskeviin tietoihin.
- (31) Vahvat vaalijärjestelmät ja -prosessit, joihin liittyy mahdollisimman vähän häiriöitä, ovat demokratioiden perusedellytyksiä. Inhimilliset virheet, odottamattomat katastrofit ja erilaiset häiriötilanteet voivat uhata vaaliprosesseja. Jäsenvaltioiden olisi varmistettava vaaliprosessin häiriönsietokyky muun muassa suojelemalla erityisesti vaaleihin liittyvää infrastruktuuria ja toteuttamalla tarvittavat toimenpiteet, jotka koskevat vaaleissa käytettäviä muihin aloihin liittyviä tiloja, laitteita, verkkoja, järjestelmiä ja infrastruktuuria.
- (32) Kuten Euroopan demokratiatoimintasuunnitelmassa on todettu, vaaliprosessien tai niiden hallinnan näkökohtien pitäminen kriittisenä infrastruktuurina voisi tehostaa toimia uhkien torjumiseksi. Tämä edellyttäisi puuttumista haasteisiin, jotka liittyvät vaaliajankohtiin, vaalitarkkailuun, riippumattomaan vaalivalvontaan ja tehokkaisiin oikeussuojakeinoihin. Se kattaisi myös seurannan, esimerkiksi verkossa, uhkien tunnistamisen, valmiuksien kehittämisen, kansallisten vaaliverkoston toiminnan ja yksityisen sektorin kanssa tehtävän yhteistyön. Vaaleja mahdollisesti tukevaa merkityksellistä infrastruktuuria ylläpitävien tahojen suhteen olisi mahdollisuuksien mukaan otettava asianmukaisesti huomioon Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiiveissä (EU) 2022/2555 ⁽²⁰⁾ ja (EU) 2022/2557 ⁽²¹⁾ säädetyt vaatimukset.
- (33) Direktiivien (EU) 2022/2555 ja (EU) 2022/2557 mukaisten velvoitteiden lisäksi jäsenvaltioiden olisi tarvittaessa pyrittävä varmistamaan vastaava häiriönsietokyky myös vaaleihin liittyvää infrastruktuuria ylläpitäville yhteisöille tekemällä ja päivittämällä riskinarviointoja, suorittamalla testejä ja lisäämällä tukea niille tahoille, joilla on merkittävä rooli vaalien toimittamisessa. Jäsenvaltioiden olisi myös varmistettava, että kaikki toimijat toteuttavat

⁽¹⁹⁾ Yhdistyneet kansakunnat, 27.10.2005, kansainvälisen vaalitarkkailun periaatejulistus, https://www.eeas.europa.eu/eeas/declaration-principles-international-election-observation_en?s=328

⁽²⁰⁾ Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi (EU) 2022/2555, annettu 14 päivänä joulukuuta 2022, toimenpiteistä kyberturvallisuuden yhteisen korkean tason varmistamiseksi kaikkialla unionissa, asetuksen (EU) N:o 910/2014 ja direktiivin (EU) 2018/1972 muuttamisesta sekä direktiivin (EU) 2016/1148 kumoamisesta (EUVL L 333, 27.12.2022, s. 80, ELI: <http://data.europa.eu/eli/dir/2022/2555/oj>).

⁽²¹⁾ Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi (EU) 2022/2557, annettu 14 päivänä joulukuuta 2022, kriittisten toimijoiden häiriönsietokyvystä ja direktiivin 2008/114/EY kumoamisesta (EUVL L 333, 27.12.2022, s. 164, ELI: <http://data.europa.eu/eli/dir/2022/2557/oj>).

asianmukaiset ja oikeasuhteiset tekniset, operatiiviset ja organisatoriset toimenpiteet hallitakseen luonnonilmiöiden, ihmisen ja kyberhäiriötilanteiden aiheuttamia riskejä. Niiden olisi otettava käyttöön menetelmiä ja suunnitelmia kriisinhallintaa varten ja nopean toipumisen varmistamiseksi tällaisten häiriötilanteiden jälkeen sekä vaihdettava keskenään kokemuksia ja parhaita käytäntöjä.

- (34) Niiden olisi toteutettava myös erityistoimenpiteitä kyberturvallisuuden parantamiseksi edelleen äänestäjien rekisteröintitietokantojen, sähköisten äänestysjärjestelmien ja muiden vaalitoimien hallinnoinnissa käytettävien tietojärjestelmien, kuten vaalitulosten laskennan, tarkastusten ja esittämisen suhteen. Myös tulosten varmentamiseen ja vahvistamiseen liittyvän vaalien jälkeisen raportoinnin kyberturvallisuutta olisi parannettava. Lisäksi vaaleihin liittyvää fyysistä turvallisuutta voitaisiin parantaa äänestys- ja ääntenlaskentapaikoissa sekä asiaankuuluvan vaalimateriaalin painamisessa, kuljetuksessa ja varastoinnissa käytettyjen tilojen, omaisuuden ja järjestelmien osalta. Esimerkiksi vaaliurnat ja -leimat olisi turvattava.
- (35) Komissio antoi syyskuussa 2022 ehdotuksen kyberkestävyyssäädökseksi ⁽²²⁾, jolla vahvistetaan yhteiset pakolliset kyberturvavaatimukset digitaalisia elementtejä sisältäville tuotteille, ohjelmistoille ja laitteille. Kyberuhkien sietokyvyn parantamiseksi jäsenvaltioiden olisi varmistettava, että vaaleissa käytetään aiempaa turvallisempia laitteisto- ja ohjelmistotuotteita muun muassa ottamalla huomioon tämä ehdotus. Lisäksi jäsenvaltioiden olisi otettava huomioon asiaankuuluvat kansainväliset standardit, joita ovat esimerkiksi Euroopan neuvoston ministerikomitean vuonna 2017 antama suositus sähköistä äänestystä koskevista standardeista ⁽²³⁾ ja Euroopan neuvoston vuonna 2022 antamat suuntaviivat tieto- ja viestintätekniikan käytöstä vaaliprosesseissa ⁽²⁴⁾. Niiden olisi myös hyödynnettävä sähköistä äänestystä ja tieto- ja viestintätekniikan käytäntöjä koskevaa koostetta.
- (36) Jäsenvaltioiden olisi toteutettava komission tuella myös kohdennettuja toimenpiteitä vaaleihin liittyvän infrastruktuurin suojaamiseksi kyberhyökkäyksiltä muun muassa Euroopan demokratiatoimintasuunnitelmassa tarkoitetun vaalien sietokykyä koskevan yhteisen mekanismin kautta. Jäsenvaltioiden olisi myös osallistuttava käytännön harjoituksiin, joissa arvioidaan riskejä ja valmiutta. Pohjana olisi pidettävä työtä, jota komissio tukee Euroopan vaaliyhteistyöverkoston ja verkko- ja tietojärjestelmien yhteistyöryhmän puitteissa. Jäsenvaltioiden olisi myös hyödynnettävä parhaalla tavalla kokemuksia, joita saatiin 21 päivänä marraskuuta 2023 vaalien häiriönsietokykyä koskevan yhteisen mekanismin puitteissa järjestetystä suunnitteluharjoituksesta. Tämä olisi otettava huomioon, kun päivitetään verkko- ja tietojärjestelmien yhteistyöryhmän laatimaa vaaliteknologian kyberturvallisuutta koskevaa koostetta. Jäsenvaltioiden vaali- ja kyberturvallisuusviranomaisten olisi jatkettava asiaankuuluvien tietojen vaihtoa erityisesti Euroopan vaaliyhteistyöverkoston ja verkko- ja tietoturva-alan yhteistyöryhmän välisen yhteisen tietojenvaihdon kautta, varsinkin ennen Euroopan parlamentin vaaleja. Tämän perusteella jäsenvaltioiden olisi toteutettava tiedotustoimia siitä, miten poliittiset puolueet, kampanjaorganisaatiot, ehdokkaat, vaalivirkailijat ja muut vaalien järjestämiseen osallistuvat yhteisöt voivat parantaa verkkoturvallisuuttaan ja lieventää mahdollisia kyberhyökkäyksiä.
- (37) Jatkuva riskinhallinta, joka perustuu ennalta määriteltyihin riskien hyväksyttävyyssperusteisiin ja menetelmiin, on olennaisen tärkeää vaaleihin liittyvän infrastruktuurin suojelemiseksi. Riskinarvioinnin ja stressitestien yhteydessä kerätyt tiedot ovat tässä suhteessa keskeisiä. Jäsenvaltioiden olisi Euroopan vaaliyhteistyöverkoston puitteissa ja tiiviissä yhteistyössä verkko- ja tietoturva-alan yhteistyöryhmän kanssa toteutetulla komission tuella vaihdettava tietoja riskinarviointien ja riskinhallintatoimenpiteiden toteuttamista koskevista asiaan liittyvistä käytännöistä, jotta kokemuksia ja asiantuntemusta esimerkiksi onnistuneista innovaatioista voidaan levittää nopeasti. Tietojenvaihdon olisi katettava myös yhteisten menetelmien ja suunnitelmien kehittäminen kriisinhallintaa varten ja nopean toipumisen varmistamiseksi luonnon ja ihmisen aiheuttamien poikkeamien, myös kyberhäiriötilanteiden, jälkeen.

⁽²²⁾ Ehdotus Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseksi digitaalisia elementtejä sisältävien tuotteiden horisontaalisista kyberturvavaatimuksista ja asetuksen (EU) 2019/1020 muuttamisesta, COM(2022)454 final, 15.9.2022, <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/FI/TXT/?uri=CELEX%3A52022PC0454>

⁽²³⁾ Ministerikomitean suositus CM/Rec(2017)5 jäsenvaltioille sähköisistä äänestysjärjestelmistä (ministerikomitea hyväksyi suosituksen 14 päivänä kesäkuuta 2017 ministerivaltuutettujen 1289. kokouksessa).

⁽²⁴⁾ Ministerikomitean suuntaviivat tieto- ja viestintätekniikan käytöstä Euroopan neuvoston jäsenvaltioiden vaaliprosesseissa (Euroopan neuvoston hallinnon ja demokratian johtokomitea hyväksyi suuntaviivat 9 päivänä helmikuuta 2022 ministerikomitean 1424. kokouksessa).

- (38) Voidakseen suojautua asianmukaisesti tällaisilta uhkilta poliittisten puolueiden, poliittisten säätiöiden ja kampanjaorganisaatioiden olisi torjuttava kyberturvallisuusriskejä sisäisessä toiminnassaan ja kampanjoinnissaan. Osana tiedotustoimia ja häiriönsietokyvyn varmistamiseen liittyviä toimenpiteitä puolueen jäsenille ja ehdokkaille voitaisiin kertoa kyberturvallisuusriskeistä, jotka liittyvät heidän omaan toimintaansa ja heitä lähellä olevien muiden toimijoiden toimintaan. He voisivat myös osallistua kyberturvallisuutta koskevaan koulutukseen. Lisäksi vaalikampanjoissa käytettävien digialustojen ja välineiden turvallisuuden seuranta olisi tehostettava.
- (39) On tärkeää suojella vaalien tietoympäristöä, jotta voidaan varmistaa, että äänestäjät saavat luotettavaa tietoa. Tiedon manipuloinnilla, vaaliprosesseihin sekaantumisella ja disinformaation levittämällä esimerkiksi automatisoiduin keinoin sosiaalisessa mediassa voi olla kielteisiä vaikutuksia demokraattisen keskustelun laatuun, äänioikeuden käyttämiseen sekä äänestäjien käsitykseen ja asenteeseen. Tämä voi vaikuttaa pitkällä aikavälillä muun muassa tuleviin vaaleihin osallistumiseen. Tekoälyä voidaan käyttää sellaisen kuva-, ääni- tai videosisällön tuottamiseen tai manipulointiin, joka muistuttaa huomattavasti todellisia henkilöitä, paikkoja tai tapahtumia ja joka vaikuttaa virheellisesti aidolta (ns. deepfake-väärennökset). Poliittinen mainonta voi olla disinformaatiota ja ulkomaiden sekaantumista erityisesti silloin, kun mainonnassa ei paljasteta sen poliittista luonnetta, sponsoreita ja rahoittavia tahoja sekä sitä, missä ja miten se on kohdennettu. Komissio on esittänyt ehdotuksen poliittisen mainonnan läpinäkyvyydestä ja kohdentamisesta. Siinä luodaan yhteisiin standardeihin perustuva sitova kehys, jonka avulla kansalaiset voivat tunnistaa poliittiset mainokset ja käyttää demokraattisia oikeuksiaan tietoon perustuvalla tavalla. Sillä myös rajoitetaan henkilötietojen käyttöä poliittisen mainonnan kohdentamisessa ja asetetaan niille puitteet. Vuonna 2022 annetut disinformaatiota koskevat tehostetut käytännösäännöt ⁽²⁵⁾ sisältävät itsesääntelystandardeja disinformaation ja tiedon manipuloinnin torjumiseksi. Komissio on esittänyt tekoälyä koskevan ehdotuksen ⁽²⁶⁾, jonka mukaan tekoälyllä tuotettu sisältö on merkittävä ja sen alkuperä ilmoitettava.
- (40) Jäsenvaltiot voivat toimivaltaisia viranomaisia ja poliittisia päättäjiä tukeakseen harkita mielipidemittausten ja kyselytutkimusten tekemistä keinona seurata vaaleihin liittyvien keskeisten disinformaatiota sisältävien viestien esiintyvyyttä ja sosiodemografista jakautumista. Tällaisten kyselyjen yhteydessä saadut tiedot voitaisiin antaa tutkijoiden, toimittajien, vaalitarkkailijoiden, kansalaisyhteiskunnan edustajien ja muiden asiaankuuluvien sidosryhmien saataville.
- (41) Poliittisilla puolueilla on myös erityinen vastuu suojella vaalien tietoympäristöä varmistamalla, että äänestäjät saavat oikea-aikaista, helposti saatavilla olevaa ja ymmärrettävää tietoa, ja puuttamalla vaaleihin liittyvään tiedon manipulointiin, sekaantumiseen ja disinformaatioon yhteistyössä muiden sidosryhmien kanssa perusoikeuksia ja demokraattisia arvoja kaikilta osin kunnioittaen.
- (42) Jotta voidaan varmistaa, että kansalaiset ovat hyvin perillä ja tietoisia siitä, miten he voivat turvata mielipiteenvapautensa, olisi edistettävä häiriönsietokyvyn kehittämistä, tiedon lisäämistä ja koulutusta vaaleihin sekaantumisesta. Kansalaisyhteiskunnan, mediaorganisaatioiden, tutkimuslaitosten ja tiedemaailman rooli yleisen tietämyksen, medialukutaidon ja kriittisen ajattelun kehittämisessä on keskeinen, jotta kansalaiset saavat tarvittavat taidot voidakseen käyttää harkintaa demokraattisen toimintaan vaikuttavissa monitahoisissa tosiasioissa. Tällaiset taidot ovat erityisen tärkeitä, kun tekoälyn rooli kasvaa. Tämä koskee myös vaalikampanjoita esimerkiksi silloin, kun äänestäjät käyttävät tekoälyjärjestelmiä apuna äänestysvalinnoissaan. Jäsenvaltioiden olisi hyödynnettävä parhaalla mahdollisella tavalla unionin tasolla saatavilla olevaa rahoitusta toimiin, joilla puututaan tiedon manipulointiin, sekaantumiseen ja disinformaatioon ja edistetään vapaita, oikeudenmukaisia ja häiriönsietokykyisiä vaaleja. Jäsenvaltiot voivat esimerkiksi edistää Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksella (EU) 2021/692 ⁽²⁷⁾ perustetun kansalaisten, tasa-arvon, perusoikeuksien ja arvojen ohjelman ja Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksella (EU) 2021/817 ⁽²⁸⁾ perustetun Erasmus+ -ohjelman tarjoamia rahoitusmahdollisuuksia. Tällaisilla

⁽²⁵⁾ Disinformaatiota koskevat tehostetut käytännösäännöt, 2022, <https://digital-strategy.ec.europa.eu/en/policies/code-practice-disinformation>

⁽²⁶⁾ Ehdotus Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseksi tekoälyä koskevista yhdenmukaistetuista säännöistä (tekoälysäädös) ja tiettyjen unionin säädösten muuttamisesta, COM(2021) 206 final, <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A52021PC0206>

⁽²⁷⁾ Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukset (EU) 2021/692, annettu 28 päivänä huhtikuuta 2021, kansalaisten, tasa-arvon, perusoikeuksien ja arvojen ohjelman perustamisesta sekä Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) N:o 1381/2013 ja neuvoston asetuksen (EU) N:o 390/2014 kumoamisesta (EUVL L 156, 5.5.2021, s. 1, ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2021/692/oj>).

⁽²⁸⁾ Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukset (EU) 2021/817, annettu 20 päivänä toukokuuta 2021, unionin koulutus-, nuoriso- ja urheiluohjelman Erasmus+ perustamisesta ja asetuksen (EU) N:o 1288/2013 kumoamisesta (EUVL L 189, 28.5.2021, s. 1, ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2021/817/oj>).

toimilla olisi tuettava tietämystä ja ymmärrystä siitä, miten tiedotusvälineitä voidaan käyttää tehokkaasti ja turvallisesti ja mediasisältöä luoda vastuullisesti. Jäsenvaltiot voisivat kannustaa kouluja ja korkeakouluja sisällyttämään opetussuunnitelmiinsa medialukutaitoa, kriittistä ajattelua, kansalaisten poliittisia oikeuksia ja velvollisuuksia, demokraattisten instituutioiden ja prosessien toiminnan ymmärtämistä omassa maassa ja unionin tasolla sekä demokraattisen osallistumisen edistämistä.

- (43) Vaaleihin liittyvän tiedon manipuloinnin, vaaleihin sekaantumisen ja disinformaation estäminen ennalta edellyttää, että vaalimenettelyistä julkaistaan etukäteen luotettavaa tietoa. Vaalimenettelyjä koskevan tiedon manipuloinnin ja disinformaation paljastaminen edellyttää nopeita ja luotettavia toimia. Erityisen tärkeää nykyisessä nopeasti muuttuvassa turvallisuusympäristössä on vaaliviranomaisten ja muiden viranomaisten kouluttaminen sen suhteen, miten tietojen manipulointi, asiaan sekaantuminen ja disinformaatio verkossa ja sen ulkopuolella voidaan estää ennalta ja kumota. Jäsenvaltioiden olisi toteutettava muita täydentäviä toimia, joilla torjutaan vaaleja häiritsevää disinformaatiota ja tiedon manipulointia. Tässä ne voisivat käyttää hyväksi eurooppalaista digitaalisen median seurantafoorumia ja sen keskuksia vaaliprosesseihin osallistuvien tahojen, kuten vaalitarkkailijoiden, kouluttajien ja muiden tietojen levittäjien tiedonlähteinä, kun on kyse tavoista, joilla vaaleihin liittyvää disinformaatiota voidaan torjua.
- (44) Komission suosituksessa (EU) 2018/234 ⁽²⁹⁾ jo kannustetaan toimivaltaisia kansallisia viranomaisia määrittämään jäsenvaltioiden kokemusten perusteella parhaat tavat tunnistaa, vähentää ja hallita vaalimenettelyyn liittyviä riskejä, jotka johtuvat disinformaation levittämisestä. Suosituksen antamisen jälkeen turvallisuusympäristö on muuttunut edellisiin vaaleihin verrattuna, mikä on tehnyt riskeistä akuutimpia. Toimivaltaisten kansallisten viranomaisten olisi sen vuoksi kehitettävä ja päivitettävä näitä parhaita käytäntöjä edelleen, myös hyödyntämällä tekoälyn havaitsemisen välineitä. Kansallisten vaaliverkostojen olisi tehostettava yhteistyötään tässä asiassa muun muassa vaihtamalla keskenään parhaita käytäntöjä Euroopan vaaliyhteistyöverkostossa ja tekemällä tiivistä yhteistyötä disinformaation nopean hälytysjärjestelmän puitteissa. Tähän voisi sisältyä asiantuntemuksen vaihtoa niiden jäsenvaltioiden kesken, joilla on keskenään samanlaisia haasteita esimerkiksi niiden maantieteellisen sijainnin vuoksi.
- (45) Selkeät yhteistyökanavat kansallisten vaaliverkostojen, Euroopan vaaliyhteistyöverkoston ja media-alustojen sekä poliittisen mainonnan julkaisijoiden välillä voisivat auttaa vähentämään tiedon manipuloinnin ja disinformaation riskiä vaalien aikana. Erityisesti voitaisiin tukea standardien kehittämistä, jotta voitaisiin tehostaa luotettavan tiedon levittämistä. Jäsenvaltiot tekevät jo yhteistyötä Euroopan vaaliyhteistyöverkoston, audiovisuaalisten mediapalvelujen eurooppalaisten sääntelyviranomaisten ryhmän ⁽³⁰⁾, nopean hälytysjärjestelmän ⁽³¹⁾ ja muiden kehysten puitteissa puuttuakseen tiedon manipulointiin, vaaleihin sekaantumiseen ja disinformaatioon. Niiden on tarkoitus kehittää monialainen vastaus tällaisiin uhkiin, jotka kohdistuvat vaaliprosesseihin. Näiden verkostojen olisi edelleen kehitettävä asianmukaisia ratkaisuja muun muassa tukemalla jäsenvaltioiden yhteistyötä. Yhteistyötä Euroopan vaaliyhteistyöverkoston ja muiden vaaliprosessien kannalta merkityksellisten eurooppalaisten verkostojen välillä olisi lujitettava, myös vaalien häiriönsietokykyä koskevan yhteisen mekanismin puitteissa. On tuettava myös eri verkostojen yhteisten kokouksien kaltaisia hyviä käytäntöjä, esimerkkinä Euroopan vaaliyhteistyöverkoston ja nopean hälytysjärjestelmän yhteinen istunto 6 päivänä joulukuuta 2023. Eurooppalaisen vaaliyhteistyöverkoston olisi myös edelleen lisättävä yhteistyötä kansainvälisten tahojen, kuten Euroopan neuvoston ja Etyjin demokraattisten instituutioiden ja ihmisoikeuksien toimiston, kanssa osana sen kokonaisvaltaista lähestymistapaa vapaisiin, oikeudenmukaisiin ja häiriönsietokykyisiin vaaleihin Euroopassa.
- (46) Lahjoitukset kolmansista maista kansallisille poliittisille puolueille, poliittisille säätiöille, poliittisille ehdokkaille ja kampanjaorganisaatioille, voisivat vaikuttaa – erityisesti jos niitä ei valvota – epäasianmukaisesti unionin demokraattisiin prosesseihin ja edistää kolmansien maiden sekaantumisyriksiä. Nämä lahjoitukset voivat vaikuttaa poliittisen kilpailun oikeudenmukaisuuteen tai rehellisyyteen, vääristää vaaliprosessia, haitata tasapuolisia toimintaedellytyksiä rikkomalla tulo- ja menokattosääntöjä, mahdollistaa korruptiota tai uhata kansallista yleistä järjestystä. Kolmansista maista tulevia lahjoituksia poliittisille puolueille, poliittisille säätiöille, ehdokkaille, kampanjaorganisaatioille ja mahdollisesti poliittisille liikkeille olisi sen vuoksi rajoitettava tai ne olisi kiellettävä kokonaan. Joka tapauksessa niihin olisi sovellettava avoimuusvaatimuksia.

⁽²⁹⁾ Komission suositus (EU) 2018/234, annettu 14 päivänä helmikuuta 2018, vuonna 2019 pidettävien Euroopan parlamentin vaalien eurooppalaisen luonteen korostamisesta ja vaalimenettelyn tehostamisesta (EUVL L 45, 17.2.2018, s. 40, ELI: <http://data.europa.eu/eli/reco/2018/234/oj>).

⁽³⁰⁾ Komission päätös, annettu 3 päivänä helmikuuta 2014, audiovisuaalisten mediapalvelujen eurooppalaisten sääntelyviranomaisten ryhmän perustamisesta (C(2014) 462 final).

⁽³¹⁾ Yhteinen tiedonanto Euroopan parlamentille, Eurooppa-neuvostolle, neuvostolle, Euroopan talous- ja sosiaalikomitealle ja alueiden komitealle – Disinformaation torjuntaa koskeva toimintasuunnitelma, JOIN(2018) 36 final, <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/FI/TXT/?uri=CELEX:52018JC0036>

- (47) Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksella (EU, Euratom) N:o 1141/2014 ⁽³²⁾ säännellään Euroopan tason poliittisten puolueiden rahoitusta, myös kolmansista maista saatavan rahoituksen osalta. Asetuksen mukaan Euroopan tason poliittiset puolueet ja säätiöt eivät saa ottaa vastaan nimettömiä lahjoituksia tai maksuja viranomaisilta, jäsenvaltiolta tai kolmannelta maalta tai liikeyrityksiltä, joihin nämä viranomaiset voivat suoraan tai välillisesti käyttää määräysvaltaa omistuksensa, rahoitusosuutensa tai yritystä koskevien sääntöjen perusteella eikä lahjoituksia kolmansiin maihin sijoittautuneilta yksityisiltä tahoilta tai kolmansien maiden yksityishenkilöiltä, joilla ei ole oikeutta äänestää Euroopan parlamentin vaaleissa.
- (48) Euroopan neuvoston suosituksessa yhteisistä säännöistä korruption torjumiseksi poliittisten puolueiden ja vaalikampanjoiden rahoituksessa ⁽³³⁾ todetaan, että valtioiden olisi erityisesti rajoitettava ulkomaisten lahjoittajien lahjoituksia poliittisille puolueille, kiellettävä ne tai säänneltävä niitä muulla tavoin. Poliittisten puolueiden rahoitusta koskevissa Venetsian komission suuntaviivoissa ⁽³⁴⁾ todetaan, että ulkomaisten valtioiden tai yritysten tekemät lahjoitukset olisi kiellettävä, vaikka tämä kieltö ei saisi estää lahjoituksia ulkomailla asuvilta kansalaisilta. Näiden suuntaviivojen mukaan voidaan harkita myös muita rajoituksia, jotka koskevat erityisesti yksittäisten maksujen enimmäismäärää, teollisten tai kaupallisten yritysten tai uskonnollisten organisaatioiden lahjoitusten kieltämistä tai vaaliasioihin erikoistuneiden julkisten elinten suorittamaa ennakkovalvontaa sellaisille puolueiden jäsenille, jotka haluavat asettua ehdolle vaaleissa.
- (49) Ulkomaisen sekaantumisen estämiseksi jäsenvaltioiden olisi tunnistettava ja korjattava mahdolliset puutteet lainsäädännössään ja muissa sääntelytoimenpiteissään, jotka liittyvät kolmansista maista tuleviin lahjoituksiin poliittisille puolueille ja säätiöille, poliittisille ehdokkaille ja kampanjaorganisaatioille. Niiden olisi puututtava tehokkaasti asiaa koskevien sääntöjen kiertämiseen muun muassa harkitsemalla toisen henkilön nimissä tehtävien lahjoitusten kieltämistä. Lahjoituksiksi olisi katsottava käteinen raha, luontoissuoritukset, tavaroiden, palvelujen tai urakoiden tarjoaminen markkina-arvoa edullisemmin ja/tai mitä tahansa muu liiketoimi, joka tuo taloudellista etua asianomaiselle taholle (mukaan lukien lainat), lukuun ottamatta yksityishenkilöiden vapaaehtoista tavanomaista poliittista toimintaa. Tässä yhteydessä jäsenvaltiot voisivat hyödyntää OECD:ssä toimivan, lahjomattomuudesta vastaavien vanhempien viranhaltijoiden työryhmän ⁽³⁵⁾ ja Euroopan neuvoston perustaman lahjonnan vastaisen valtioiden ryhmän ⁽³⁶⁾ (GRECO) ohjeistusta.
- (50) Komissio seuraa oikeusvaltiokertomusten yhteydessä poliittisten puolueiden rahoitukseen liittyvän korruption torjuntaa jäsenvaltioissa ja on vuodesta 2022 lähtien antanut niihin liittyviä suosituksia.
- (51) Jotta voidaan tukea vaaliprosessin luotettavuutta ja puuttua todellisiin tai ennakoitavissa oleviin kielteisiin vaikutuksiin, jotka kohdistuvat vapaisiin ja rehellisiin vaaleihin, poliittisten puolueiden ja niiden sidosyhteisöjen olisi arvioitava kolmansista maista tulevista lahjoituksista ja mahdollisesti korruption tai muuhun rikolliseen toimintaan liittyvistä lahjoituksista aiheutuvat riskit. Poliittisten puolueiden ja niiden sidosyhteisöjen olisi riskinarvioinnissaan harkittava toimenpiteitä tunnistettujen riskien torjumiseksi, esimerkiksi rahoittajien asianmukaista tunnistamista, jotta voidaan välttää bulvaanien kautta tapahtuvaan peiteltyyn rahoitukseen liittyvät riskit.
- ⁽³²⁾ Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukset (EU, Euratom) N:o 1141/2014, annettu 22 päivänä lokakuuta 2014, Euroopan tason poliittisten puolueiden ja Euroopan tason poliittisten säätiöiden perussäännöstä ja rahoituksesta (EUVL L 317, 4.11.2014, s. 1, ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2014/1141/2018-05-04>).
- ⁽³³⁾ Euroopan neuvoston ministerikomitean suositus Rec(2003)4, annettu 8 päivänä huhtikuuta 2003, yhteisistä säännöistä korruption torjumiseksi poliittisten puolueiden ja vaalikampanjoiden rahoituksessa, <https://rm.coe.int/16806cc1f1>
- ⁽³⁴⁾ Venetsian komission suuntaviivat ja raportti poliittisten puolueiden rahoittamisesta, hyväksytty 46. täysistunnossa, CDL-INF(2001)8, [https://www.venice.coe.int/webforms/documents/?pdf=CDL-INF\(2001\)008-e](https://www.venice.coe.int/webforms/documents/?pdf=CDL-INF(2001)008-e)
- ⁽³⁵⁾ OECD:ssä toimiva julkisen sektorin lahjomattomuudesta vastaavien vanhempien viranhaltijoiden työryhmä edistää hyvää hallintotapaa tukevien, lahjomattomuutta ja korruption torjuntaa koskevien politiikkojen suunnittelua ja täytäntöönpanoa. Se pyrkii myös lujittamaan politiikan laadintaan osallistuvien instituutioiden arvoja, uskottavuutta ja valmiuksia. Lisätietoja: <https://www.oecd.org/corruption/ethics/working-party-of-senior-public-integrity-officials.htm>
- ⁽³⁶⁾ Euroopan neuvosto perusti lahjonnan vastaisen valtioiden ryhmän (GRECO) seuraamaan Euroopan neuvoston korruptiontorjuntasääntöjen noudattamista.

- (52) Jäsenvaltioiden olisi lisättävä Euroopan vaaliyhteistyöverkoston puitteissa toteutettavaa yhteistyötä muun muassa määrittämällä yhteiset standardit ja viitetiedot kolmansista maista kansallisille poliittisille puolueille, säätiöille ja kampanjaorganisaatioille tuleville lahjoituksille ja muulle tuelle.
- (53) Jotta voidaan edelleen korostaa Euroopan parlamentin vaalien eurooppalaista luonnetta ja tehostaa vaalimenettelyä, olisi jatkettava pyrkimyksiä saada kaikki äänestäjät osallistumaan Euroopan parlamentin vaaleihin ja helpottaa niihin liittyvien vaalioikeuksien käyttämistä edelleen.
- (54) Tiedon levittäminen äänestyspaikkojen aukioloajoista riittävän ajoissa sekä äänestyspaikkojen avaaminen varhain ja sulkeminen myöhään vaalipäivänä, myös Euroopan parlamentin vaaleissa, antaisi useammille, myös syrjäisillä alueilla asuville tai epätyypillisinä aikoina töitä tekeville, mahdollisuuden äänestää.
- (55) Kuten vuonna 2019 annetussa Euroopan parlamentin vaaleja koskevassa kertomuksessa, vuonna 2018 annetussa direktiivin 94/80/EY soveltamista koskevassa kertomuksessa ⁽³⁷⁾ ja katsauksessa Euroopan unionin kansalaisuuteen vuonna 2020 ⁽³⁸⁾ todetaan, jäsenvaltioiden olisi edelleen tuettava unionin kansalaisten vaalioikeuksien käyttöä ja lisättävä tietämystä heidän oikeuksistaan ja sovellettavista menettelyistä. Jäsenvaltioiden olisi myös puututtava mahdollisiin esteisiin, jotka häiritsevät liikkuvien unionin kansalaisten osallistumista Euroopan parlamentin vaaleihin joko äänestäjinä tai ehdokkaina. Asiaankuuluvia oikeuksia ja sovellettavia menettelyjä koskevien tietojen antamista voitaisiin tukea käyttämällä yleisesti saatavilla olevia digivälineitä, kuten Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksella (EU) 2018/1724 ⁽³⁹⁾ perustettua yhteistä digitaalista palveluväylää. Se tarjoaa pääsyn asiaa koskeville unionin ja kansallisille, esimerkiksi vaalioikeuksia koskeville, verkkosivustoille. Jäsenvaltioita kannustetaan myös hyödyntämään parhaalla mahdollisella tavalla komission tarjoamia unionin tason viestintä- ja ongelmanratkaisupalveluja, kuten Europe Direct -keskustietopalvelua ja SOLVIT-verkkoa, jotta unionin kansalaisille voidaan tarjota kansalaisoikeuksista ja vaalimenettelyistä täsmällistä ja oikea-aikaista tietoa.
- (56) Uudet viestintätoimet korostaisivat Euroopan parlamentin vaalien eurooppalaista luonnetta. Kansallisten poliittisten puolueiden olisi käynnistettävä Euroopan parlamentin vaaleja koskevat kampanjat mahdollisimman aikaisin, koska ne ovat keskeisiä toimijoita parannettaessa unionin kansalaisten, myös liikkuvien, tietämystä Euroopan parlamentin vaaleista. Kuten komission kertomuksessa vuonna 2019 pidetyistä Euroopan parlamentin vaaleista todetaan, EU:n eri toimielinten, jäsenvaltioiden ja kansalaisyhteiskunnan yhteiset viestintätoimet ovat edelleen keskeisiä Euroopan parlamentin vaalien eurooppalaisen luonteen korostamisessa.
- (57) Kansallisten ja Euroopan tason poliittisten puolueiden ja ryhmittymien välisen yhteyden avoimuuden lisäämiseksi kansallisten poliittisten puolueiden olisi voitava ilmoittaa ennen kampanjan alkua, että ne ovat sidoksissa tai parhaillaan muodostamassa sidosta Euroopan tason poliittiseen puolueeseen, ja niitä kannustetaan tekemään näin. Vaalien eurooppalaisen ulottuvuuden lisäämiseksi jäsenvaltioiden olisi kannustettava ja helpotettava tällaisen tiedon antamista yleisölle. Jäsenvaltiot ja poliittiset puolueet voisivat tukea muita toimenpiteitä, joilla lisätään Euroopan tason ja kansallisten poliittisten puolueiden välisen yhteyden avoimuutta, esimerkiksi tukemalla Euroopan tason ja kansallisten poliittisten puolueiden yhteisten tapahtumien järjestämistä.
- (58) Jotta Euroopan tason poliittiset puolueet voisivat täyttää SEU-sopimuksen 10 artiklan 4 kohdassa määrätyn tehtävänsä eurooppalaisen poliittisen tietoisuuden muodostumisessa ja EU:n kansalaisten tahdon ilmaisemisessa, niiden olisi voitava lähestyä jäseniään ja äänestäjiään kaikkialla unionissa myös toteuttamalla rajat ylittäviä kampanjoita unionissa. Euroopan parlamentin vaalien eurooppalaisen ulottuvuuden lisäämiseksi jäsenvaltioiden olisi helpotettava Euroopan parlamentin Euroopan tason poliittisten puolueiden ja poliittisten ryhmien tehokkaiden rajat ylittävien kampanjojen toteuttamista kaikkialla unionissa.

⁽³⁷⁾ Komission kertomus Euroopan parlamentille, neuvostolle, Euroopan talous- ja sosiaalikomitealle ja alueiden komitealle kunnallista äänioikeutta ja vaalikelpoisuutta koskevan direktiivin 94/80/EY soveltamisesta, COM(2018)44 final, 25.1.2018, <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/FI/TXT/?uri=CELEX%3A52018DC0044>

⁽³⁸⁾ Komission kertomus Euroopan parlamentille, neuvostolle, Euroopan talous- ja sosiaalikomitealle ja alueiden komitealle – Katsaus unionin kansalaisuuteen vuonna 2020: Kansalaisten vaikutusmahdollisuuksien lisääminen ja heidän oikeuksiensa suojeleminen, COM(2020) 730, 15.12.2020 <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/FI/TXT/?uri=CELEX%3A52020DC0730&qid=1701892286200>

⁽³⁹⁾ Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EU) 2018/1724, annettu 2 päivänä lokakuuta 2018, tietoja, menettelyjä sekä neuvonta- ja ongelmanratkaisupalveluja saataville tarjoavan yhteisen digitaalisen palveluväylän perustamisesta ja asetuksen (EU) N:o 1024/2012 muuttamisesta (EUVL L 295, 21.11.2018, s. 1, ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2018/1724/oj>).

- (59) Jotta Euroopan parlamentin vaalien rehellisyys voidaan turvata jatkossakin, jäsenvaltioita olisi kannustettava edelleen puuttumaan sellaisiin tilanteisiin sisältyvään riskiin, joissa sama henkilö voi äänestää monta kertaa (moninkertainen äänestäminen) tai asettua samoissa vaaleissa ehdolle useita kertoja. Tätä varten unionin kansalaisille olisi tiedotettava moninkertaiseen äänestämiseen liittyvistä säännöistä ja seuraamuksista. Jäsenvaltioiden olisi komission tuella vaihdettava tarkasti ja ajoissa tietoja liikkuvista unionin kansalaisista, jotka osallistuvat vaaleihin äänestäjinä tai ehdokkaina. Jäsenvaltioiden olisikin jatkettava vaaliasiantuntijaryhmän ⁽⁴⁰⁾ puitteissa aloitettuja valmisteluja, jotta voitaisiin varmistaa tarvittavien tietojen tehokas vaihto salatussa muodossa ja estää moninkertainen äänestäminen komission saataville asettaman suojatun välineen avulla. Liikkuvia unionin kansalaisia ei pitäisi poistaa alkuperäisessä kotimaassaan vaaliluettelosta kaikenlaisissa vaaleissa vain siksi, että heidät on merkitty asuinjäsenvaltionsa vaaliluetteloon.
- (60) Jotta voidaan edistää vapaita, oikeudenmukaisia ja kestäviä vaaliprosesseja, suosituksessa C(2018) 5949 tarkoitettua kansallisten vaaliverkostojen sisäistä yhteistyötä olisi edelleen vahvistettava. Kansallisten vaaliverkostojen jäsenten olisi vaihdettava nopeasti tietoja kysymyksistä, jotka voivat vaikuttaa Euroopan parlamentin vaaleihin. Yhdessä voidaan muun muassa tunnistaa uhat ja puutteet, jakaa havaintoja ja asiantuntemusta ja laatia tarvittaessa yhteistyö- ja tietojenvaihtokäytäntöjä ja -tapoja vaaleihin vaikuttavien häiriötilanteiden ehkäisemiseksi, niiltä suojautumiseksi, niihin reagoimiseksi, niiden lieventämiseksi ja niistä toipumiseksi. Jos lainvalvontaviranomaiset eivät kuulu kansallisiin vaaliverkostoihin, jäsenvaltiot voivat harkita pysyvän yhteyden luomista kansallisten vaaliverkostojen ja kansallisten lainvalvontaviranomaisten välille demokraattisia arvoja kaikilta osin kunnioittaen. Kansalliset vaaliverkostot voivat tätä varten tehdä yhteistyötä muiden sidosryhmien, kuten tutkijoiden, tiedeyhteisön, vaalitarkkailijoiden ja ihmisoikeuksien puolustajien, kanssa. Kansallisten vaaliverkostojen olisi myös oltava yhteydessä kansallisiin parlamentteihin ja tuettava yhdessä niiden kanssa tiedon lisäämistä vaaliprosessien koskemattomuuden suojelun merkityksestä esimerkiksi vaaleihin sekaantumisen riskiä vastaan. Jotta kansalliset vaaliverkostot pystyisivät täyttämään tehtävänsä asianmukaisesti ja jatkamaan toimintaansa, jäsenvaltioiden olisi tarjottava niille tarvittavat puitteet, resurssit ja keinot.
- (61) Ennen seuraavia Euroopan parlamentin vaaleja ja niiden jälkeen jäsenvaltioiden olisi vahvistettava kansallisten vaaliverkostojensa yhteistyötä erityisesti Euroopan vaaliyhteistyöverkoston puitteissa. Tällöin niiden olisi tukeuduttava mekanismeihin, joilla tuetaan nopeaa tietojenvaihtoa vaaleihin vaikuttavista kysymyksistä,

ON ANTANUT TÄMÄN SUOSITUKSEN:

I. Kohde

1. Tällä suosituksella edistetään korkeita demokraattisia standardeja unionissa pidettävissä vaaleissa sekä Euroopan parlamentin vaalien eurooppalaisen luonteen korostamista ja vaalimenettelyn tehostamista. Se on osoitettu jäsenvaltioille, Euroopan tason ja kansallisille poliittisille puolueille, poliittisille säätiöille ja kampanjaorganisaatioille unionissa järjestettävien vaalien, myös vuoden 2024 Euroopan parlamentin vaalien, valmistelun yhteydessä.

II. Unionin vaaleja koskevat yleiset periaatteet

2. Unionin vaaleissa olisi noudatettava korkeimpia demokraattisia normeja. Jäsenvaltioiden olisi tuettava muun muassa äänestysaktiivisuutta, osallistamista, vaalioikeuksien helppoa ja tasapuolista käyttöä, vaaliprosessien häiriönsietokykyä, vaalien rehellisyyttä ja vaalialaisuutta sekä yhtäläisiä mahdollisuuksia erityisesti puolueiden ja kampanjoiden julkisen rahoituksen suhteen, perusoikeuksia kaikilta osin kunnioittaen.
3. Euroopan neuvoston Venetsian komission hyvän vaalitavan säännösten mukaisesti kansallisen vaalilainsäädännön perustekijöitä ei pitäisi voida muuttaa alle vuosi ennen vaaleja.

⁽⁴⁰⁾ Vaaliasiantuntijaryhmä – äänioikeus ja vaalikelpoisuus Euroopan parlamentin vaaleissa ja kunnallisvaaleissa (E00617), <https://ec.europa.eu/transparency/expert-groups-register/screen/expert-groups/consult?lang=fi&do=groupDetail.groupDetail&groupID=617>

III. Äänestysaktiivisuuden ja osallistavuuden tukeminen

4. Kattavan äänestysaktiivisuuden tukemiseksi jäsenvaltioiden olisi toteutettava tarvittavat toimet, joilla helpotetaan tarvittaessa äänestäjien ja ehdokkaiden rekisteröitymistä vaaleihin. Ne voivat esimerkiksi tarjota tarvittavat tiedot, välineet ja tuen paikallistasolla. Hakijoiden sähköisen rekisteröinnin tai tuenilmaisuksi annettujen allekirjoitusten sähköisen keruun kaltaisten välineiden olisi oltava helposti saatavilla ja käyttäjäystävällisiä.
5. Ottaessaan käyttöön uusia äänestysmenetelmiä, kuten ennakko-, mobiili-, posti- ja sähköistä äänestystä, jäsenvaltioiden olisi varmistettava, että niihin sovelletaan tarvittavia suojatoimia. Lisäksi jäsenvaltioiden olisi toteutettava tarvittavat toimenpiteet tiedottaakseen yleisölle näiden äänestysmenetelmien saatavuudesta ja käyttömahdollisuuksista ja annettava äänestäjille tarvittavaa tukea kaikilla tasoilla, myös paikallisesti. Jäsenvaltioita kehoitetaan hyödyntämään parhaalla mahdollisella tavalla sähköistä äänestystä ja muita tieto- ja viestintätekniikan käytäntöjä koskevaa koostetta, jonka komissio on laatinut yhdessä jäsenvaltioiden kanssa Euroopan vaaliyhteistyöverkoston puitteissa. Jäsenvaltioiden olisi varmistettava, että vaalivirkailijat saavat asianmukaista koulutusta uusista äänestysmenetelmistä.
6. Tukiessaan äänestysaktiivisuutta ja osallistumista jäsenvaltioiden olisi toteutettava – myös viestintätoiminnassaan – toimia, joilla vastataan tehokkaasti eri ryhmien tarpeisiin. Kun jäsenvaltiot antavat tietoa Euroopan parlamentin vaaleista, niiden olisi hyödynnettävä EU:n kansalaisuutta koskevaa opasta tiedottaakseen EU:n kansalaisuudesta nuorille, jotka alkavat osallistua demokratian toimintaan.
7. Jäsenvaltioiden olisi edistettävä toimenpiteitä, joilla tuetaan sukupuolten tasa-arvoa vaaleihin osallistumisessa. Jäsenvaltioiden olisi myös edistettävä sukupuolten tasapuolista edustusta vaaliviranomaisten hallintoelimissä. Jäsenvaltioiden olisi seurattava, tuettava ja arvioitava säännöllisesti sukupuolten tasa-arvon edistymistä vaalioikeuksien käytössä. Niiden olisi esimerkiksi kerättävä, analysoitava ja levitettävä tietoja naisista ja miehistä äänestäjinä ja ehdokkaina vaaleissa, vaaleilla täytetyissä viroissa ja poliittisten puolueiden päätöksentekoaosemissa.
8. Jäsenvaltioiden olisi tuettava vammaisten henkilöiden osallistumista vaaleihin sekä äänestäjinä että ehdokkaina ja ehkäistävä esteitä, joita he kohtaavat vaalien yhteydessä, ja poistettava ne. Esimerkiksi vaalioikeuksien poistamista kehitysvammaisilta tai psykososiaalisesti vammaisilta automaattisesti ilman yksilöllistä arviointia olisi tarkasteltava. Jäsenvaltioiden olisi myös tuettava vammaisten henkilöiden osallistumista vaaleihin virkailijoina. Jäsenvaltioiden olisi levitettävä laajalti parhaita käytäntöjä, joilla tuetaan vammaisten osallistumista vaaliprosessiin. Niiden olisi hyödynnettävä parhaalla mahdollisella tavalla Euroopan unionin vaaliyhteistyöverkoston puitteissa laadittua jäsenvaltioiden hyviä vaalikäytäntöjä koskevaa opasta, jossa käsitellään vammaisten kansalaisten osallistumista vaaliprosessiin.
9. Euroopan tason ja kansallisia poliittisia puolueita, säätiöitä ja kampanjaorganisaatioita kannustetaan toteuttamaan toimia, joilla vastataan tehokkaasti eri ryhmien tarpeisiin vaaleissa. Niiden olisi kiinnitettävä tähän erityistä huomiota viestintämateriaalissaan ja poliittisessa mainonnassaan käyttämällä asianmukaisia viestintävälineitä, -tapoja ja -muotoja ja helpottamalla aktiivista poliittista osallistumista. Poliittisten puolueiden olisi edistettävä sukupuolten tasapuolista edustusta vaaliluetteloissaan ja hallintoelimissään.

IV. Vaalien rehellisyyden ja oikeudenmukaisen kampanjoinnin edistäminen

10. Poliittisia puolueita ja kampanjaorganisaatioita kannustetaan antamaan kampanjalupauksia ja käytännesääntöjä, jotka koskevat vaalien rehellisyyttä ja oikeudenmukaista kampanjointia. Jäsenvaltioita kannustetaan helpottamaan ja tukemaan näiden sitoumusten ja sääntöjen noudattamista.
11. Edellä 10 kohdassa tarkoitettujen lupauksen ja käytännesääntöjen olisi sisällettävä erityisesti seuraavat:
 - a) osallistavan poliittisen keskustelun edistäminen;
 - b) pidättäytyminen manipuloivasta käyttäytymisestä, joka uhkaa arvoja, menettelyjä ja poliittisia prosesseja tai voi vaikuttaa niihin kielteisesti; tällaista käyttäytymistä ovat erityisesti seuraavat:
 - i) tuotetaan, käytetään tai levitetään väärennettyä, tekaistua, doksattua tai varastettua dataa tai materiaalia, mukaan lukien tekoälyjärjestelmien tuottamat deepfake-väärennökset;

- ii) tuotetaan, käytetään tai levitetään harhaanjohtavaa tai vihamielistä sisältöä;
- iii) käytetään manipuloivia taktiikoita, tekniikoita ja menettelyjä poliittisten viestien levittämiseksi tai voimistamiseksi;
- iv) ajetaan tiettyjä intressejä ilman, että tästä ilmoitetaan.
- c) saadun taloudellisen tuen avoimuuden varmistaminen; tällaista tukea ovat esimerkiksi luontoisetuudet, kuten saadut lahjat ja vieraanvaraisuus, lainat, kampanjalahjoitukset ja menot sekä erityisesti kiinteän enimmäismäärän ylittävät lahjoitukset;
- d) poliittisen mainonnan avoimuuden varmistaminen esimerkiksi 13 kohdassa suositellulla tavalla;
- e) aktiivisten toimien, kuten säännöllisten kyberturvallisuustarkastusten, toteuttaminen hyvän kyberhygienian ylläpitämiseksi sekä hyökkäysten tunnistamiseksi, estämiseksi ja ennaltaehkäisemiseksi;
- f) näissä sitoumuksissa ja käytäntöissä vahvistettujen sitoumusten riippumattoman tarkkailun edistäminen.

V. Kytköksiä ja poliittista mainontaa koskevat avoimuustoimenpiteet

12. Euroopan tason ja kansallisten poliittisten puolueiden olisi annettava verkkosivustoillaan tietoa niistä organisaatioista, säätiöistä ja muista oikeushenkilöistä, jotka ovat sidoksissa niihin tai kampanjoivat niiden puolesta.
13. Eurooppalaisten ja kansallisten poliittisten puolueiden olisi annettava verkkosivustoillaan tietoa poliittisen mainonnan käytöstään, muun muassa tähän tarkoitukseen käytettyjen varojen määristä ja rahoituslähteistä. Euroopan tason ja kansallisten poliittisten puolueiden olisi harkittava sen varmistamista, että niiden poliittinen mainonta voidaan tunnistaa selkeästi, myös silloin, kun siihen liittyy aineistoa, joka on valmisteltu sisäisesti levitettäväksi sosiaalisessa mediassa. Poliittisen mainonnan yhteydessä olisi ilmoitettava rahoittava poliittinen puolue ja tarvittaessa muita merkityksellisiä tietoja mainonnan kohdentamisesta sekä sisältöä laadittaessa tai mainoksia levitettäessä käytettyjen tekoälyjärjestelmien käytöstä.

VI. Vaalitarkkailun edistäminen

14. Jäsenvaltioita kannustetaan edistämään oikeudelliset kehyksensä ja kansainväliset sitoumuksensa huomioon ottaen vaalitarkkailua, jota voivat suorittaa yksityishenkilöt ja asiaa koskevat kansainväliset normit hyväksyneet kansainväliset järjestöt, muun muassa helpottamalla tarpeen mukaan kirjautumista toimivaltaisten kansallisten viranomaisten rekistereihin.
15. Jäsenvaltioiden olisi tuettava vaalitarkkailijoiden koulutusta, myös silloin, kun kouluttajina ovat kansalaiset, jotta voidaan kehittää asiantuntemusta ja reagointivalmiuksia vaaleihin liittyvissä kysymyksissä. Koulutuksessa olisi käsiteltävä eri ryhmien osallistumista vaaliprosesseihin, vaaleihin liittyviä, myös verkossa toteutettavia väärinkäytöksiä ja petoksia, peiteltyä ja laittoman, myös kolmansista maista suunnatun, vaikuttamisen havaitsemista sekä tiedon manipulointia, häirintää ja disinformaatiota.
16. Jäsenvaltioiden olisi tehtävä kansallisten vaaliverkostojensa kautta yhteistyötä vaalitarkkailijoiden järjestöjen kanssa
 - a) vaaliprosessien valvonnan merkityksestä tiedottamisessa;
 - b) sellaisten politiikkojen kehittämisessä, joilla edistetään vaalien rehellisyyttä, häiriönsietokykyä ja demokraattista luonnetta;
 - c) sen ymmärtämisessä, miten uusia teknologioita voidaan käyttää tiedon manipulointiin, sekaantumiseen ja disinformaation levittämiseen vapaiden ja oikeudenmukaisten vaalien kustannuksella.
17. Jäsenvaltioiden olisi jatkettava vaalitarkkailua koskevien parhaiden käytäntöjen vaihtamista kansallisten vaaliverkostojensa kautta Euroopan vaaliyhteistyöverkoston puitteissa.

18. Poliittisten puolueiden ja kampanjaorganisaatioiden olisi tehtävä yhteistyötä vaalitarkkailijoiden kanssa näiden toiminnan helpottamiseksi.

VII. Vaaleihin liittyvän infrastruktuurin suojaaminen ja häiriönsietokyvyn varmistaminen kyberuhkia ja muita hybridiuhkia vastaan

19. Jäsenvaltioiden olisi varmistettava vaaleihin liittyvän infrastruktuurin riittävä suojeleminen muun muassa edistämällä tietämystä kaikista ennakoimattomista tapahtumista, jotka voivat häiritä merkittävästi vaalien sujuvuutta, ja siitä, miten tähän voi valmistautua. Jäsenvaltioita kannustetaan ryhtymään välittömästi määrittelemään vaaleihin liittyvää infrastruktuuria ylläpitäviä yhteisöjä, jotka ovat ratkaisevan tärkeitä vaalien järjestämisen ja vaalimenettelyn kannalta, ja toteuttamaan tarvittavat toimet, jotta kyseisten yhteisöjen häiriönsietokyky paranee ja niitä voidaan auttaa puuttumaan toimintaansa liittyviin riskeihin, sanotun kuitenkaan rajoittamatta niiden direktiivin (EU) 2022/2557 täytäntöönpanoon liittyviä velvoitteita.
20. Jäsenvaltioiden olisi toteutettava toimia, joilla varmistetaan vaaleihin liittyvien kyberturvallisuuden häiriötilanteisiin valmistautuminen, niihin reagointi ja niistä toipuminen ottaen huomioon direktiivissä (EU) 2022/2555 vahvistetut vaatimukset. Niiden olisi erityisesti varmistettava, että vaaleissa käytettävä teknologia suunnitellaan, kehitetään ja tuotetaan siten, että varmistetaan kyberturvallisuuden korkea taso. Lisäksi jäsenvaltioiden olisi varmistettava vaalien kyberturvallisuuden osallistuvien julkisten ja yksityisten tahojen yhteistyö. Jäsenvaltioiden olisi lisättävä tietoisuutta poliittisten puolueiden, ehdokkaiden, vaalivirkailijoiden ja muiden vaaleihin liittyvien yhteisöjen kyberhygieniasta.
21. Jäsenvaltioiden olisi laadittava tai päivitettävä riskinarviointoja vaaleihin liittyvän infrastruktuurin ja sitä ylläpitävien yhteisöjen häiriönsietokyvystä sekä kerättävä ja koottava yhteen tällaisten riskinarviointien tuloksena saadut tiedot, mukaan lukien niiden vaalijärjestelmien kyberuhkien sietokykyä koskevat asiaankuuluvat testit. Jäsenvaltioiden olisi jaettava kokemuksiaan Euroopan vaaliyhteistyöverkoston puitteissa ja tarvittaessa yhdessä yhteisissä istunnoissa verkko- ja tietoturva-alan yhteistyöryhmän kanssa havaituista riskeistä ja niistä vastuussa olevista tahoista, niiden todennäköisyydestä ja lieventämistoimenpiteistä, mahdollisista seurauksista ja hyväksyttävistä tasoista sekä tarvittaessa kuvaus vaali-infrastruktuuriin kohdistuneista tehdyistä testeistä. Jäsenvaltioiden olisi tuettava eurooppalaisen vaaliyhteistyöverkoston puitteissa ja tarvittaessa tiiviissä yhteistyössä verkko- ja tietoturva-alan yhteistyöryhmän kanssa tiedonkeruuta koskevien yhteisten standardien ja mallien kehittämistä ja parasta käyttöä.
22. Jäsenvaltioiden olisi edelleen hyödynnettävä parhaalla mahdollisella tavalla yhteistä vaalien häiriönsietokykyä koskevaa mekanismia komission Euroopan vaaliyhteistyöverkoston puitteissa. Näin voidaan vaihtaa parhaita käytäntöjä ja käytännön toimenpiteitä, jotta voidaan varmistaa vapaat, oikeudenmukaiset ja häiriönsietokykyiset vaalit unionissa. Tämä koskee esimerkiksi verkkorikostutkintaa, disinformaatiota ja vaalien kyberturvallisuutta sekä keskinäistä tukea uhkien torjumiseksi. Jäsenvaltioiden olisi myös jatkettava ja syvennettävä yhteistyötään ja tietojen ja parhaiden käytäntöjen vaihtoa Euroopan vaaliyhteistyöverkostossa ja verkko- ja tietoturva-alan yhteistyöryhmässä. Niiden on tarvittaessa järjestettävä yhteisiä kokouksia ja päivitettävä vaalitekniikan kyberturvallisuutta koskevaa koostetta erityisesti ennen seuraavia Euroopan parlamentin vaaleja.

VIII. Vaaleihin liittyvien tietojen suojaaminen

23. Jäsenvaltioiden olisi toteutettava toimenpiteitä vaalien tietoympäristön suojelemiseksi ja sen varmistamiseksi, että äänestäjät saavat oikea-aikaista ja helposti ymmärrettävää tietoa.
24. Jäsenvaltioita kannustetaan tukemaan muun muassa kansalaisyhteiskunnan, mediaorganisaatioiden, tutkimus- ja koulutuslaitosten ja tiedeyhteisön hankkeita, joilla parannetaan selviytymiskykyä ja kehitetään yleistä tietämystä, medialukutaitoa ja kriittistä ajattelua. Tarkoituksena on puuttua tiedon manipulointiin, häirintään ja disinformaatioon, jotka liittyvät tai muutoin vaikuttavat vapaisiin, oikeudenmukaisiin ja häiriönsietokykyisiin vaaleihin. Jäsenvaltioiden olisi edistettävä Erasmus+ -ohjelmaa, kansalaisten, tasa-arvon, perusoikeuksien ja arvojen ohjelmaa sekä kansalaisten sitoutumista ja osallistumista koskevan lohkon rahoitusmahdollisuuksia tällaisten hankkeiden tukemiseksi.

25. Jäsenvaltioiden olisi sananvapautta ja muita perusoikeuksia ja demokraattisia arvoja kaikilta osin kunnioittaen tuettava ja helpotettava nopeiden viestien ja vastausten välittämistä vaalien tietoympäristön suojelemiseksi. Niiden olisi esimerkiksi välitettävä viestejä, joilla estetään ennalta tai kumotaan vaalimenettelyjä koskeva tiedon manipulointi ja disinformaatio. Jäsenvaltioiden olisi myös kehitettävä vaaliviranomaisille ja muille asiaankuuluville viranomaisille tarjottavaa koulutusta, jotta voidaan suojella vaaleja koskevaa tietoympäristöä ja varmistaa valmius havaita, estää ennalta ja kumota vaaleihin liittyvä disinformaatio. Jäsenvaltioiden olisi hyödynnettävä, ulkomaisen tiedonmanipuloinnin ja häirinnän osalta, käytössä olevia välineitä, kuten ulkomaisen tiedonmanipuloinnin ja häirinnän torjuntavälineistöä, keskustellakseen asianmukaisista vastatoimista ja tukeakseen nopeaa tietojenvaihtoa esimerkiksi nopean hälytysjärjestelmän puitteissa.
26. Jäsenvaltioiden olisi kansallisten vaaliverkostojensa kautta helpotettava yhteistyötä kansallisella tasolla sidosryhmien, tarvittaessa myös kansalaisyhteiskunnan kanssa, jotta voidaan edelleen kehittää ja päivittää parhaita käytäntöjä tiedon manipuloinnin, vaaleihin sekaantumisen ja disinformaation riskien tunnistamiseksi, lieventämiseksi ja hallitsemiseksi vaaliprosesseissa. Jäsenvaltioiden olisi myös helpotettava kansallisten vaaliverkostojen ja media-alustojen välistä yhteistyötä vaalimenettelyihin liittyvien todennettujen tietojen lähteiden osalta, jotta voidaan tehostaa luotettavan tiedon levittämistä ja rajoittaa väärän tai manipuloidun sisällön leviämistä vaaleihin. Jäsenvaltioiden olisi harkittava riippumattomien tiedotusvälineiden ja faktantarkistusorganisaatioiden tukemista tomissaan, joilla puututaan tiedon manipulointiin ja disinformaatioon vaalien aikana.
27. Jäsenvaltioiden olisi, ulkomaisen tiedonmanipuloinnin ja häirinnän osalta, tiiviissä yhteistyössä muun muassa nopean hälytysjärjestelmän puitteissa kehitettävä yhteiset standardit vaaleja koskevien tietojen suojaamista koskevalle yhteistyölle osana Euroopan vaaliyhteistyöverkostoa. Tätä varten jäsenvaltioiden olisi käytettävä yhteistä vaalien häiriönsietokykyä koskevaa mekanismia, jonka puitteissa voidaan vaihtaa asiantuntemusta vaalien tietoympäristön suojelusta ja järjestää erityistä vuoropuhelua sellaisten jäsenvaltioiden asiantuntijoiden välille, joilla on samankaltaisia haasteita maantieteellisen sijaintinsa tai muiden haavoittuvuuksiensa vuoksi.

IX. Toimenpiteet, jotka koskevat poliittisten puolueiden, poliittisten säätiöiden, vaalikampanjoiden ja ehdokkaiden rahoittamista kolmansista maista

28. Jotta voidaan minimoida riski, että kolmannet maat sekaantuvat kansallisten poliittisten puolueiden, poliittisten säätiöiden, ehdokkaiden ja kampanjaorganisaatioiden toimintaan, jäsenvaltioiden olisi tunnistettava mahdolliset puutteet lainsäädännössään ja muussa sääntelyssään, joka liittyy lahjoituksiin ja muuhun rahoitukseen kolmansista maista. Tämän perusteella jäsenvaltioita kannustetaan tarvittaessa korjaamaan puutteet erityisesti edistämällä lahjoitusten ja muun rahoituksen avoimuutta ja asettamalla lahjoituksille tietty yläraja. Ne voivat myös kieltää lahjoitukset kansallisille poliittisille puolueille, säätiöille, ehdokkaille, kampanjaorganisaatioille ja mahdollisesti poliittisille liikkeille silloin, kun lahjoitukset ovat peräisin kolmansista maista ja kolmansien maihin sijoittautuneista yhteisöistä tai kolmansien maiden kansalaisilta, joilla ei ole äänioikeutta Euroopan parlamentin vaaleissa tai kansallisissa vaaleissa. Tässä kohdassa tarkoitetuissa toimenpiteissä olisi kaikilta osin noudatettava suhteellisuusperiaatetta, demokraattisia arvoja ja perusoikeuksia.
29. Poliittisten puolueiden ja niiden sidosyhteisöjen olisi arvioitava kolmansista maista tulevista lahjoituksista ja korruption, rahanpesun ja järjestäytyneen rikollisuuden kaltaiseen rikolliseen toimintaan mahdollisesti liittyvistä lahjoituksista aiheutuvat riskit. Arvioinnin olisi katettava vaalikampanjat ja lahjoittajien yksilöinti. Siinä olisi puututtava niihin todellisiin tai ennakoitavissa oleviin kielteisiin vaikutuksiin, jotka kohdistuvat vapaisiin ja rehellisiin vaaleihin, ja sisällettävä toimenpiteitä tunnistettujen riskien torjumiseksi.
30. Jäsenvaltioita kannustetaan määrittämään Euroopan vaaliyhteistyöverkoston puitteissa yhteiset normit lahjoituksille ja muulle tuelle, joita kolmannet maat antavat kansallisille poliittisille puolueille, poliittisille säätiöille ja kampanjaorganisaatioille, sekä parantamaan tällaisiin lahjoituksiin ja tukeen liittyvien nykyisten velvoitteiden valvontaa.

X. Vaalioikeuksien helpon saatavuuden edistäminen Euroopan parlamentin vaalien suhteen

31. Jäsenvaltioiden olisi hyvissä ajoin ennen vaalipäiviä edistettävä, myös paikallistasolla, aloitteita, joilla pyritään lisäämään mahdollisuuksia osallistua vaaleihin ja poliittista sitoutumista. Tällaisiin toimiin voisi sisältyä tiedotusaloitteita, -kampanjoita ja muita tiedotustoimia eri kansalaisryhmien käyttämien foorumien ja kanavien kautta, konferensseja tai keskusteluja. Unionin kansalaisten näkemystenvaihtoa unioniin liittyvistä aiheista olisi edistettävä, jotta voidaan parantaa eri näkökulmien ymmärtämistä. Erityistä huomiota olisi kiinnitettävä nuoriin, varsinkin ensi kertaa äänestäviin, sekä sellaisten esteiden poistamiseen, jotka rajoittavat eri ryhmien jäsenten mahdollisuuksia äänestää ja asettua ehdokkaaksi. Vaaleja, myös niiden muotoa ja sisältöä, koskevat tiedot olisi mukautettava näiden eri ryhmien erityistarpeisiin.
32. Jäsenvaltioita kannustetaan vahvistamaan äänestysaika tarpeeksi pitkäksi, jotta se vastaa mahdollisimman monen äänestäjän tarpeisiin ja jotta voidaan osaltaan varmistaa, että mahdollisimman monet voivat käyttää äänioikeuttaan.
33. Jäsenvaltioiden olisi toteutettava ennen Euroopan parlamentin vaaleja asianmukaisia toimenpiteitä, joilla lisätään liikkuvien unionin kansalaisten tietämystä heidän vaalioikeuksistaan ja -velvoitteistaan sekä äänestäjinä että ehdokkaina. Jäsenvaltioita kannustetaan luomaan olosuhteet, joissa liikkuvat unionin kansalaiset voivat helposti saada tietoa rekisteröitymisensä etenemisestä ja tilanteesta. Jos paikallisviranomaiset ovat toimivaltaisia merkitsemään liikkuvia unionin kansalaisia vaaliluetteloihin, jäsenvaltioita kannustetaan toteuttamaan tarvittavat toimet esimerkiksi hallinnollisen ohjauksen avulla kyseisten viranomaisten tukemiseksi niiden tiedottaessa liikkuville unionin kansalaisille heidän unionin lainsäädännön mukaisista vaalioikeuksistaan. Jäsenvaltioiden olisi omien vaalisääntöjensä mukaisesti myös toteutettava toimenpiteitä joilla ne voivat tiedottaa kolmansissa maissa asuville kansalaisilleen siitä, miten ja missä he voivat käyttää äänioikeuttaan.
34. Jäsenvaltioita kannustetaan tarjoamaan riittävän laaja kielivalikoima vaaliprosessin selittämiseksi äänestäjille.

XI. Euroopan parlamentin vaalien eurooppalaisen luonteen korostaminen

35. Jäsenvaltioiden olisi mahdollistettava ehdokkaista ilmoittaminen ja kampanjoinnin aloittaminen Euroopan parlamentin vaaleissa vähintään kuusi viikkoa ennen vaalipäivää.
36. Jäsenvaltioiden olisi kannustettava ja helpotettava sitä, että yleisölle tiedotetaan kansallisten ja Euroopan tason poliittisten puolueiden välisistä yhteyksistä ennen Euroopan parlamentin vaaleja ja niiden aikana. Tästä yhteydestä voitaisiin esimerkiksi ilmoittaa äänestyslipuissa. Myös toimivaltaisia viranomaisia voitaisiin tukea tällaisten tietojen jakamisessa.
37. Euroopan parlamentin vaaleihin osallistuvia kansallisia poliittisia puolueita kannustetaan julkistamaan ennen vaalikampanjan alkua, mihin Euroopan tason poliittiseen puolueeseen ne ovat jo sidoksissa tai parhaillaan muodostamassa sidosta. Kansallisten poliittisten puolueiden olisi edistettävä toimenpiteitä, joilla pyritään lisäämään niiden jäsenten tietämystä Euroopan parlamentin vaaleista.
38. Jäsenvaltioiden olisi harkittava soveltuvia toimenpiteitä, joilla autetaan Euroopan parlamentin poliittisia puolueita ja ryhmittymiä toteuttamaan kampanjoitaan Euroopan parlamentin vaalien yhteydessä.

XII. Moninkertaisen äänestämisen riskiin puuttuminen Euroopan parlamentin vaaleissa

39. Jäsenvaltioiden olisi hyvissä ajoin ennen Euroopan parlamentin vaaleja annettava liikkuville unionin kansalaisille tietoa moninkertaiseen äänestämiseen liittyvistä säännöistä ja seuraamuksista.

40. Jos kansalainen poistetaan Euroopan parlamentin vaalien yhteydessä jäsenvaltion vaaliluettelosta, jotta hän voi äänestää toisessa jäsenvaltiossa, ensimmäisen jäsenvaltion olisi samalla harkittava toimenpiteiden toteuttamista sen välttämiseksi, että poistaminen vaikuttaisi kyseisen kansalaisen vaaliluetteloon merkitsemiseen kansallisissa vaaleissa.

XIII. Vaaliverkostojen ja -yhteistyön sekä raportoinnin vahvistaminen

41. Jäsenvaltioiden olisi toteutettava toimia yhteistyön edistämiseksi ja lisäämiseksi kansallisissa vaaliverkostoissa vapaiden, oikeudenmukaisten ja häiriönsietokykyisten vaalien hyväksi. Kansallisten vaaliverkostojen jäsenten olisi vaihdettava tietoja kysymyksistä, jotka voivat vaikuttaa vaaleihin. Yhdessä voidaan esimerkiksi tunnistaa uhat ja puutteet sekä jakaa havaintoja ja asiantuntemusta. Kansalliset vaaliverkostot voivat tätä varten tehdä yhteistyötä muiden sidosryhmien, kuten tutkijoiden, tiedeyhteisön, vaalitarkkailijoiden ja ihmisoikeuksien puolustajien, kanssa. Kansallisten vaaliverkostojen olisi pidettävä yllä yhteyksiä kansallisiin parlamentteihin. Jäsenvaltioiden olisi tuettava kansallisia vaaliverkostoja osoittamalla niille riittävät resurssit ja keinot sekä varmistamalla, että niillä on tarvittavat toimintapuitteet.
42. Ennen vuoden 2024 Euroopan parlamentin vaaleja jäsenvaltioiden olisi vahvistettava vaaleihin liittyviä kysymyksiä koskevaa yhteistyötä eurooppalaisen vaaliyhteistyöverkoston puitteissa esimerkiksi kolmansista maista tulevaa peiteltyä rahoitusta käsittelevien operatiivisten toimintalinjojen avulla. Jäsenvaltioiden olisi tehtävä yhteistyötä myös tiedotustoimien ja -strategioiden parissa. Jäsenvaltioita kannustetaan jatkamaan parhaiden käytäntöjen ja näkökulmien vaihtamista vaalioikeuksien käyttämisen edistämiseksi ja vaalien demokraattisen toimittamisen ja korkean äänestysprosentin tukemiseksi vuoden 2024 Euroopan parlamentin vaaleissa ja niiden jälkeen.
43. Komissio käy tarvittaessa eurooppalaisen vaaliyhteistyöverkoston puitteissa keskusteluja tämän suosituksen perusteella toteutetuista toimenpiteistä ja toimista tiiviissä yhteistyössä muiden eurooppalaisten verkostojen, kuten nopean hälytysjärjestelmän ja audiovisuaalisten mediapalvelujen eurooppalaisten sääntelyviranomaisten ryhmän, kanssa, kun kyse on ulkomaisesta tiedonmanipuloinnista ja häirinnästä.
44. Jäsenvaltioita pyydetään toimittamaan kuuden kuukauden kuluessa vuoden 2024 Euroopan parlamentin vaaleista tiedot kyseisten vaalien toimittamisesta alueellaan, myös toimenpiteet tämän suosituksen täytäntöönpanemiseksi ja tarvittaessa asiaankuuluvat tiedot kansalaisten suorittamasta vaalitarkkailusta.
45. Vuodesta 2025 alkaen jäsenvaltioiden olisi vaihdettava kerran vuodessa tietoja tämän suosituksen täytäntöönpanosta Euroopan vaaliyhteistyöverkoston puitteissa.
46. Komissio arvioi viimeistään yhden vuoden kuluttua vuoden 2024 Euroopan parlamentin vaaleista jäsenvaltioiden 44 kohdan mukaisesti toimittamat tiedot huomioon ottaen tämän suosituksen vaikutuksia vuoden 2024 Euroopan parlamentin vaaleja koskevan komission kertomuksen yhteydessä.

Tehty Brysselissä 12 päivänä joulukuuta 2023.

Komission puolesta
Didier REYNERS
Komission jäsen